

2020BEM161

VERSLAG d.d. 28 oktober 2020 van de digitale vergadering van de Vakcommissie Bestuur, Economie en Middelen, betreffende het Statenvoorstel Programmabegroting 2021

Voorzitter: ir. M. de Widt

Namens GS: mr. H. Oosters (CdK), mr. drs. H.G.J. Bruins Slot (gedeputeerde), ir. H.P. van Essen (gedeputeerde), ir. R. van Muilekom (gedeputeerde) en drs. R. Strijk

Woordvoerders: A.C. Boelhouwer (GroenLinks), ing. D.G. Boswijk (CDA), mr. B.M.H. de Brey MBA (VVD), R.G.J. Dercksen (PVV), ing. L.C. van den Dikkenberg (SGP), drs. E.H.R. Dinklo (FvD), M.J. de Droog MSc RA (D66), M.E.J. Eggermont (SP), W.M.M. Hoek (50PLUS), M. Jager (PvdD), V.C. Janssen (VVD), H. J. Keller (PvdD), M. Lejeune-Koster (PvdA), D.J. de Kruif (CDA), H.J. Rikkoert MSc (ChristenUnie), A. G. van Schie (VVD) en W.J.A. Weyers (FvD)

Van ambtelijke zijde aanwezig: drs. T.J. Dorst (griffier) en M.J. Strijbos-Vermeulen (verslag)

---

1. Opening en welkom

De voorzitter opent de vergadering en heet de Staten- en commissieleden, leden van het college, medewerkers van de ambtelijke organisatie en andere geïnteresseerden welkom.

2. Vaststellen agenda

De Statenbrede commissievergadering is georganiseerd met het oog op de behandeling van het Statenvoorstel Programmabegroting 2021.

Vanwege de actualiteit is een rondvraag aan de agenda toegevoegd.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Rondvraag

De voorzitter deelt mee dat de PVV een rondvraag heeft ingediend naar aanleiding van een publicatie in de Telegraaf. PS hebben gisteravond een Statenbrief over het onderwerp ontvangen.

De heer Dercksen vraagt zich af waarom de Statenbrief ineens in de mail verscheen. De Statenleden kregen de toezegging dat zij geïnformeerd worden over medewerkerstevredenheidsonderzoeken (MTO's). In de brief staat dat erover gesproken zal worden en spreker informeert naar wanneer dat zal zijn. Hij vraagt hoe het kan dat dit eerder in de Telegraaf staat dan dat het bij de Staten ligt. Hier is geen sprake van de beoogde transparantie.

Gedeputeerde Strijk deelt mee dat het de oprechte intentie is van het college om de Staten zo snel mogelijk te bedienen en de vragen te beantwoorden. Het was vervelend dat de Statenleden de vorige week in de krant over het MTO lazen.

Een MTO-traject bestaat niet alleen uit het enquêteren van de medewerkers en het geaggregeerd rapporteren. Het gaat ook over de gesprekken die erna gehouden worden. Het gesprek binnen het Concern Management Team (CMT), van het CMT met de managers en met alle andere medewerkers in de teams. Zo krijgt men verdere duiding. Het onderzoek was stap één. Het is van belang dat de medewerkers van het onderzoek op de hoogte zijn.

Wat fout is gegaan, is dat GS de Staten hadden moeten informeren over het feit dat bepaalde geaggregeerde informatie al gedeeld zou worden met de medewerkers, als opmaat naar de gesprekken met hen. Dat is niet gebeurd. GS hadden niet voorzien dat een bericht aan de medewerkers zo snel in de media zou staan. Echter, het is aan honderden medewerkers verstrekt en er stond geen vermelding van 'vertrouwelijk' op. GS zijn erdoor overvallen en bieden in de Statenbrief hun verontschuldiging hiervoor aan. Dit had zorgvuldiger moeten gebeuren. GS waren van plan om open met de resultaten van het MTO om te gaan en die met de Staten te delen, het is een onderdeel van de organisatieontwikkeling die gaande is. Spreker waardeert de

samenwerking op dit punt zeer. De informatie is nooit herleidbaar tot individuele personen, het gebeurt op aggregatieniveau van de organisatie breed.

De onderzoeksresultaten zijn anderhalve week oud. De gesprekken worden gevoerd. De gedeputeerde verwacht de Staten nog in 2020 verdere informatie te kunnen geven over het verloop van de gesprekken met de medewerkers, maar het kan zijn dat de bespreking ervan pas in het eerste kwartaal van 2021 kan plaatsvinden, dit met het oog op de agenda.

De heer Dercksen zegt het gesprek in januari tegemoet te zien.

De heer De Brey gaat ervan uit dat Staten en gedeputeerde het gesprek hierover op 2 december zullen aangaan.

Het valt de VVD op dat het niet de eerste keer is dat zaken rond de organisatie binnen de provincie in de krant gelezen moeten worden. Dit keer betrof het de heer Strijk, het is vaker gebeurd bij de heer Van Essen op het gebied van mobiliteit en bij de heer Schaddelee. Het is misschien flauw om te vragen, maar in het kader van de indicatoren vraagt hij of hier niet de indicator op gezet moet worden dat de Staten niet meer dan drie keer per jaar achteraf door nieuws geïnformeerd worden. Er is een trend te zien. GS communiceert meer via de krant met de Staten dan via de griffie.

Mevrouw Boelhouwer reageert op de laatste opmerking van de vorige spreker. Haar mailbox is altijd redelijk vol. Ook vóór deze Statenperiode trof men dergelijke zaken wel in de krant aan.

De heer Van den Dikkenberg memoreert dat er anderhalf tot twee jaar geleden iets in de krant heeft gestaan en dat naar aanleiding daarvan aangifte is gedaan. Wellicht heeft het een afschrikkende werking als er wat daadkracht achter de aangifte gezet wordt. Hij wordt graag over de stand van zaken hieromtrent geïnformeerd.

De voorzitter stelt voor om, omdat de Statenbrief laat de avond ervoor is ontvangen en hierover in de commissie BEM van 2 december verder wordt gesproken, de rondvraag af te sluiten.

De heer Weyers begrijpt waarom het MTO niet op individueel niveau besproken wordt. Maar concern breed is erg breed. Hij stelt voor dat hierover gerapporteerd wordt op het niveau van discipline, afdeling of expertise. Dit maakt het voor de Staten duidelijker.

De voorzitter zegt toe dat GS gevraagd worden om de opmerking mee te nemen.

4. Statenvoorstel Programmabegroting 2021

De voorzitter schetst de gang van zaken. De fracties hebben in hun eerste termijn technische vragen schriftelijk ingediend. Verschillende fracties hebben hun hele eerste termijn schriftelijk ingediend. De voorzitter geeft GS de gelegenheid hierop te reageren, waarna de fracties de gelegenheid krijgen voor hun tweede termijn. Vervolgens kunnen GS hierop reageren.

Voor de volgorde waarin de fracties het woord krijgen wordt de gebruikelijke reeks voor de begrotingsstukken gehanteerd, alternerend oppositie/coalitie.

De heer Janssen brengt een punt van orde in. De eerste termijn was schriftelijk, GS geven een mondelinge reactie. Hij stelt voor om in de tweede termijn de programma's één voor één door te nemen. Zo komt elk programma aan bod en kan vernomen worden welke ideeën voor moties en amendementen de fracties hebben. Dit komt het onderlinge debat ten goede. Ook wordt voorkomen dat discussies die al gevoerd kunnen worden, in een Statenvergadering gevoerd moeten worden. Na inventarisatie van de meningen van de fracties concludeert de voorzitter dat een meerderheid van de fracties de voorkeur geeft aan de oorspronkelijke behandeling. Meerdere woordvoerders geven aan het idee sympathiek te vinden, maar zich niet op die manier voorbereid te hebben.

De voorzitter geeft het woord aan GS voor een reactie op de eerste termijn.

Gedeputeerde Strijk zal in de eerste termijn, gezien de beperkte tijd voor de behandeling van de begroting, geen uitgebreide eigen bespiegeling geven op het stuk.

- Financiën

D66 vraagt of GS **anticiperen op het financieel bijsturen** in de toekomst. Het zijn onzekere tijden, dit wordt nog versterkt maatregelen die genomen moeten worden vanwege de coronacrisis. Met de tweede golf komt men in de modellen van het CPB waarbij een krimp in 2021 mogelijk zou zijn. GS anticiperen hier zeker op. Dit wordt geëxpliciteerd bij punt 2 op pagina 13 in de besluittekst van het Statenvoorstel, waar GS de Staten vragen om GS de opdracht te geven om richting de Kadernota 2022, die de Staten in mei/juni 2021 zullen ontvangen, voorstellen te doen die een omvang kennen in bijsturing ter grootte van het tekort dat in het jaar 2022 is te zien, ruim €14 miljoen. Het is natuurlijk niet duidelijk of GS met voorstellen komen die de Staten acceptabel vinden. Het structureel positieve saldo van €7,5 miljoen in de laatste jaarschijf en de voorstellen die worden ontwikkeld voor die €14 miljoen geven de bandbreedte weer waar GS aan denken.

De heer De Droog vraagt of de Staten kunnen meedenken over de voorstellen.

Gedeputeerde Strijk meent dat GS een opvatting zullen geven bij de voorstellen, maar dat de Staten erover gaan en dus betrokken worden bij de discussie. Het betreft het budgetrecht van de Staten. De voorstellen worden momenteel uitgewerkt.

Meerdere fracties, waaronder de VVD, gaven aan dat het onhandig was dat de **antwoorden op de technische vragen nog niet beschikbaar** waren op het tijdstip van indienen van de eerste termijn van de fracties. Spreker kan zich dit goed voorstellen. Er was een planning, maar door de extra maatregelen vanwege Covid-19 moest de eerste termijn schriftelijk gedaan worden. Ook voor het college is het ingewikkeld geweest om alle vragen goed in beeld te krijgen. GS en PS moeten accepteren dat het helaas zo is in deze tijd. Wellicht is het goed dit te evalueren zodat, als de situatie langer mocht duren, duidelijk is hoe de planning het beste vormgegeven kan worden.

De VVD geeft aan de **PenC-portal** een prettige tool te vinden en vraagt of die volgend jaar wel zal werken. De gedeputeerde zegt dit toe. De tool is inmiddels online. Bij het aanpassen van de doelenboom werkte de aansluiting niet meteen goed.

De VVD ervaart **de Begroting als 'na ons de zondvloed'** en geeft daarbij een interpretatie van de financiën. GS herkennen zich niet in die kwalificatie. De hoofdlijn voor GS is er één waarbij de ambities die de coalitiepartijen in het beleidsakkoord hebben opgenomen, overeind gehouden worden. GS vinden het cruciaal om te blijven werken aan vergroening, biodiversiteit, circulariteit, energietransitie, klimaatadaptatie, een aantrekkelijk cultureel leven, duurzame mobiliteit, meer betaalbare woningen en een wendbare en een gezonde economie. Juist als GS dat niet doen, gaan zij uit van 'na ons de zondvloed'. Met de inzet van de reserves binnen een structureel sluitende begroting doen GS goede voorstellen, waarbij de ambities overeind gehouden worden.

De **voorstellen uit de Kaderbrief** zijn volgens de VVD sluipenderwijs in de Begroting gekomen. Spreker heeft eerder in de FAC aangegeven dat GS de voorstellen technisch uitgebreider hadden kunnen opnemen in de Begroting. Het woord 'sluipenderwijs' klinkt alsof het weggemoffeld is en GS herkennen zich hier niet in. Er staat expliciet in de Begroting dat alle voorstellen uit de Kaderbrief zijn overgenomen. De Kaderbrief is een openbaar stuk dat GS met de Staten hebben besproken. Toen is gesproken over de voorstellen. De Staten hebben toen wel slechts kennisgenomen van de stukken. Maar het debat erover, dat voor de zomer plaatsvond, gaf alle reden en aanleiding voor de Staten om signalen af te geven aan GS als de Staten het met bepaalde voorstellen niet eens zouden zijn. De Staten hadden erop kunnen bijsturen middels moties of het doen van uitspraken. Op basis van technische vraag 30 van de VVD zijn de tabellen nu goed gerecapituleerd, dit had misschien beter gelijk in de Begroting opgenomen kunnen worden. Maar op pagina 15 van de Begroting staat in de tabel waarmee GS laten zien hoe zij tot een sluitende begroting komen, dat alle voorstellen uit de Kaderbrief erin verwerkt zijn.

De VVD vraagt naar de lijn **geen plan - geen geld**, er zijn voorstellen waarbij geen plannen worden gepresenteerd terwijl er wel geld voor wordt gealloceerd. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij het domein

Circulaire economie. Het klopt dat hiervoor geld wordt uitgetrokken in de Begroting en dat de Staten het plan nog niet kennen. Maar voor de PS-vergadering van 9 december ontvangen de Staten de visie over circulaire economie en de uitvoeringsagenda. Ditzelfde geldt voor de Sociale Agenda. Sommige stukken zijn zo ver in voorbereiding dat GS de voorstellen binnen enkele maanden kunnen voorleggen aan de Staten. Daarop vooruitlopend zijn de middelen gealloceerd, zo kan men aan de slag. Mochten de Staten op basis van de beleidsstukken een andere mening zijn toegedaan, dan kan dit leiden tot het vrijvallen van het budget of het moeten verhogen van het budget. Dat is adaptief bestuur.

De VVD gaat in op het eerste deel van de stresstest, waar een benchmark is van de cijfers van de provincie Utrecht vergeleken met die van andere provincies. De fractie schrikt van het **relatieve lage eigen vermogen per inwoner**: Gelderland heeft per inwoner €2.122 aan vrije algemene reserve, Friesland heeft €1.661 per inwoner en Utrecht heeft slechts €413. De provincies die rijker zijn, zijn de provincies die geld hebben verdiend met de verkoop van de energiemaatschappijen. Voor de gedeputeerde speelt niet de vraag wie het meeste geld per inwoner in de vrije reserve heeft, maar of de €413 per inwoner voldoende is. Hij wil zich laten leiden door de vraag of de Utrechtse algemene reserve voldoende is. De Begroting laat zien dat eind 2024 de vrije algemene reserve €98 miljoen is. Daarmee kunnen de geïdentificeerde risico's meer dan voldoende worden afgedekt. Hij vraagt zich af waarom men meer vermogen wil aanhouden dan nodig is, of Gelderland en Friesland niet te veel geld vasthouden in de reserves dat zij anders zouden kunnen aanwenden. Het geld heeft 0% rendement en er is inflatie. Utrecht heeft voldoende in kas om solide te zijn. Waarom zou de provincie meer vragen van de inwoners?

De heer Weyers vraagt of in de €98 miljoen, die voldoende is om mogelijke risico's af te dekken, ook de nieuwe corona-economie is verwerkt. Er komt nog veel aan, spreker wijst op de kasstromen bij de OV-bedrijven. Er zijn genoeg deelnames waar de provincie in zit waar veel geld bij kan moeten. Gedeputeerde Strijk wijst erop dat in de paragraaf over het weerstandsvermogen de risico's geïdentificeerd zijn. Verreweg het grootste risico is dat rondom OV. De teruglopende reizigersaantallen leiden tot omzetverlies en tekorten die moeten worden aangevuld. Vooralsnog financiert het Rijk die tekorten grotendeels, de afspraken zijn ver gevorderd voor 2020 en voor het eerste halve jaar van 2021. Er staat een risico van €20 miljoen vermeld, GS denken dat dit mee zal vallen omdat het Rijk inspringt. Stel dat er in de tweede helft van 2021 nog geen vaccin zou zijn en de samenleving nog geconfronteerd wordt met golven van maatregelen, dan moeten GS dit dossier bijsturen en met de vervoersmaatschappijen plannen ontwikkelen. Over de details kan gedeputeerde Schaddelee meer vertellen, maar het risico is afgedekt.

Gedeputeerde Strijk vervolgt de beantwoording van de eerste termijn.

De VVD informeert naar hoe GS **sturen op personeelslasten**. Op pagina 5 van de Kaderbrief is dit terug te vinden. GS geven aan dat zij voor de Begroting 2020 hebben voorgesteld te investeren in de organisatie, in meer mensen, in trainingen en opleidingen en de organisatie daar omheen. Met die investering moet de provincie het doen. Als er nieuwe ambities zijn waar menskracht voor nodig is, moet dat binnen de organisatie kunnen plaatsvinden. Stel dat er twee of drie mensen nodig zijn voor een bepaald onderwerp, dan moeten andere vraagstukken gefaseerd worden. Het is een taakstellend budget voor personeel, de totale som aan personeelslasten, zowel salarissen, sociale lasten, pensioenlasten en het geld dat wordt uitgegeven omdat mensen ingehuurd worden, mag de komende jaren niet groter worden, los van indexatie. Dit hoofduitgangspunt hanteren GS bij de sturing op de personele organisatie.

De PvdD stelt dat **adaptief besturen** het nieuwe mantra lijkt. De gedeputeerde bevestigt dit. Het is geen loze retoriek. De wereld is onzeker. Zelf had hij een maand geleden nog niet in de gaten dat het aantal met Covid-19 besmette mensen zo zou toenemen en het aantal noodzakelijke maatregelen zo zou toenemen. Het kabinet kan de komende week nog zwaardere maatregelen moeten voorstellen. Dit alles is nieuw voor de samenleving. De onzekerheid heeft tal van effecten en raakt ook de planning en organisatie van de provincie. GS kunnen niet anders doen dan goed monitoren wat er

gebeurt en constant bijsturen. Dat kan misschien betekenen dat projecten waarvan gedacht wordt dat die in april of mei van 2021 kunnen worden opgepakt, niet kunnen doorgaan. GS melden dat dan eerlijk aan de Staten. Het kan ook zijn dat projecten juist sneller uitgevoerd moeten worden omdat dat mogelijk is. Als aan adaptief besturen serieus invulling gegeven wordt, zullen GS regelmatig met de Staten in gesprek gaan over de vraag of de gemaakte veronderstellingen nog wel kloppen, of geconcludeerd moet worden dat een actie verplaatst wordt naar een later of eerder tijdstip en of iets minder of meer geld gaat kosten. Dat vraagt iets van de Staten in de samenwerking met GS, het vraagt iets van GS in de samenwerking met het CMT en de ambtelijke organisatie. Dit zal een cultuuromslag zijn.

Mevrouw Boelhouwer memoreert de opmerking van de gedeputeerde dat de totale personeelsomvang een taakstellende opdracht is. Als het gaat om een programma waarvan de uitvoeringsagenda nog vastgesteld moet worden - bijvoorbeeld circulaire economie, dan kan dit niet zonder extra menskracht. Zij vraagt of hier een tekort gaat ontstaan en GS met een nieuw voorstel moeten komen of dat het geld en de menskracht al in het programma Economie opgenomen zijn. Gedeputeerde Strijk wijst erop dat één van de hoofdlijnen van de Visie op circulaire economie is dat zich dit vertaalt in de budgetten van allerlei programma's. Een tool die ingezet kan worden is de totale inkoopkracht van enkele honderden miljoenen euro's per jaar. Als alle gemeenten erbij opgeteld worden betreft het bedrag dat jaarlijks geïnvesteerd zal worden meer dan €1 miljard. Het gaat ook om welke voorwaarden de provincie stelt bij haar inkoopbeleid. Dat is geen extra geld, het is het inzetten van geld en de circulariteit een onderdeel daarvan laten zijn. Het gaat ook om het binnen de kolommen organiseren van circulair werken, het zit ook in de opdrachten die gegeven worden binnen het team Mobiliteit of binnen de eigen bedrijfsvoeringsgelden. Dan nog kunnen GS er tegenaan lopen dat er mensen nodig zijn om een nieuw beleidsterrein te ontwikkelen. Er werken 800 mensen in de organisatie. Er zullen altijd mensen te vinden zijn die een verdiepingsslag aan een onderwerp kunnen geven. Het college gaat met het CMT deze uitdaging aan. Vorig jaar is besloten om geld beschikbaar te stellen voor 100 extra mensen. Die zijn grotendeels aan de slag gegaan. Met het aantal van 800 mensen gaat het lukken om de opdrachten te bemensen. Op het moment dat dit anders zou worden, deelt het college dit met de Staten.

Gedeputeerde Strijk vervolgt de beantwoording van de eerste termijn.

FvD herinnert eraan dat FvD als eerste met het idee kwam om een **noodfonds in te stellen**. Dit is juist, twee weken na de eerste lockdown maatregelen stelde FvD voor om een noodfonds te creëren. Het college vond het toen niet nodig maar inmiddels stelt het dit voor. Eerder was het beeld niet scherp. Het kabinet sprong in met tientallen miljarden euro's en nam allerlei maatregelen om organisaties en partijen te ondersteunen. Het college wilde toen het Rijksbeleid afwachten. Daarnaast was een aantal punten onzeker, in maart/april dacht men dat de wereld na de zomer van Covid-19 af zou zijn. Langzamerhand wordt duidelijk dat dit langer duurt. Voor de zomer was het niet duidelijk of het Rijk zou inspringen op het OV in de provincies. Inmiddels is duidelijk dat het Rijk de extra uitgaven voor 2020 en de eerste helft van 2021 vergoedt. Een fonds was toen niet nodig. Ook was op dat moment onbekend wat de reserves waren van de provincie. De Jaarrekeningen van 2018 en 2019 waren nog niet vastgesteld. Nu is bekend dat de provincie eind 2024 €98 miljoen aan algemene reserve heeft. Deze kennis maakt dat GS kunnen sturen. Er is dus veel nieuwe informatie op tafel gekomen in de afgelopen maanden. Het college trekt ook niet €15 miljoen uit om verder maar te zien waar dit naar toe gaat maar zet dit bedrag graag apart voor een noodfonds. Het zou bestemd zijn voor drie hoofdlijnen: ondersteuning van de economie om die meer weerbaar en wendbaar te maken, de culturele sector en sterk Utrechts bestuur met ondersteuning van de gemeenten. In de programma's zijn de eerste beelden daarvan te herkennen. Het zal gaan over het van werk naar werk begeleiden van mensen, de werkloosheid gaat naar verwachting, zeker met de tweede golf, oplopen. Ook het CPB geeft dit aan. Het is juist nu belangrijk om innovatieve bedrijven, die tegen financiële problemen aanlopen omdat het jonge starters zijn, te helpen. Dit zijn de hoofdrichtingen. Als de Staten dingen willen meegeven, hoort de gedeputeerde dit graag. De

hoofdpunten worden nog definitief uitgewerkt en aan de Staten voorgelegd. Het noodfonds is er om de buitenwacht het signaal te geven dat de provincie wil instappen op de drie genoemde terreinen. FvD uitte zorgen over de vraag of de provincie het hier goed doet qua BBV, de last zou te zien moeten zijn in de Begroting. Maar pas op het moment dat GS met het concrete voorstel naar de Staten komen om ergens bijvoorbeeld €3 miljoen voor uit te trekken en dat te halen uit de reserve COVID flankerend beleid 2021, zal de begrotingswijziging erbij vermeld worden, een wijziging waarbij de lasten worden verhoogd in het programma Economie en de baten worden verhoogd door een onttrekking uit de reserve COVID flankerend beleid 2021. Het klopt dus dat het er nu nog niet in zit.

De heer Dinklo stelt dat andere provincies wel al in april zagen dat er een noodfonds nodig was. Hij bestrijdt dat er niet voldoende reserves zouden zijn, in de Kaderbrief stond dat niet alles werd uitgegeven. Dat is een wat zwak argument. Hij is blij dat het noodfonds in het leven is geroepen. FvD heeft problemen met de verwerking en meent dat de €15 miljoen verstopt wordt in de Begroting. In zijn antwoord aan de VVD gaf de gedeputeerde aan dat er veel plannen zijn waarbij niet zeker is waaraan het geld uitgegeven wordt, maar daarvoor zijn de lasten verhoogd. De gedeputeerde zegt dat het bedrag klaargezet wordt om uitgegeven te worden, dan zou dit vanwege de transparantie naar de inwoners van Utrecht toe bij de lasten moet worden neergezet. Spreker begrijpt dat nog niet duidelijk is aan wie het geld gegeven wordt.

Mevrouw Boelhouwer memoreert dat er een reserve COVID flankerend beleid komt, waarvan GS zeggen dat die weggezet wordt op onderdelen waarvan haar fractie meent dat het zinvol is, maar het is volgens de heer Dinklo nog niet goed. Zij vraagt of de heer Dinklo een keer tevreden zal zijn. De heer Dinklo stelt dat FvD het noodfonds Cultuur bewust gesteund heeft en tevreden is met de stappen die GS daar namen. FvD steunt dit fonds, maar meent dat de verwerking niet goed is. De heer Janssen antwoordt mevrouw Boelhouwer dat de VVD het college complimenteert met het idee om hiervoor geld te reserveren. Het is voor de VVD nog niet duidelijk of het geld uit deze reserve dat eind 2021 niet besteed is, terugvalt naar de algemene reserve. In antwoord op de technische vragen gaf het college aan dat mogelijk een deel in de reserve gehouden wordt. Hij vraagt of de reserve mogelijk langer blijft bestaan.

In reactie op de heer Dinklo bevestigt gedeputeerde Strijk dat de provincie veel reserves heeft. Maar er is een belangrijk verschil tussen een bestemmingsreserve en een algemene reserve. Een bestemmingsreserve is formeel eigen vermogen dat de Staten apart hebben gezet met een bepaald doel, bijvoorbeeld een spoortunnel. Als het geld ergens voor apart gezet is, kan men het niet meer uitgeven aan iets anders. Het is geen vrije reserve. Voor de zomer wisten GS niet wat de vrije reserve was. De provincie liep achter. Inmiddels weten GS dit. Eind 2024 is de vrije algemene reserve van de provincie €98 miljoen. Dat was belangrijke nieuwe informatie. In het debat voor de zomer wilde FvD een reserve voor Covid creëren, maar GS wisten op dat moment niet wat ermee gedaan werd en daarmee waren de Staten niet akkoord gegaan. In de Begroting stelt het college voor om €15 miljoen apart te zetten en geeft daarbij aan voor welke drie zaken dat volgens hen nodig is. Dat zijn de hoofdlijnen van de plannen en die staan toegelicht in de Begroting.

De heer Dercksen herinnert aan hoe GS en PS zijn omgegaan met het cultuurbudget van €6 miljoen. Toen is gezegd dat er een bedrag gereserveerd zou worden en later bekeken werd waaraan het uitgegeven zou worden.

Gedeputeerde Strijk wijst erop dat toen bekend was dat het bedrag naar cultuur ging. FvD vroeg in het voorjaar een noodfonds te maken met €15 miljoen, waarbij GS later zouden verklaren waar het geld aan uitgegeven zou worden. Maar de Staten hadden van mening kunnen zijn dat het naar economie of mobiliteit had moeten gaan. Bij dit fonds worden drie hoofdrichtingen geoormerkt en worden de Staten in positie gebracht: er valt geen besluit om het geld uit te geven maar om het apart te zetten en het signaal aan de buitenwacht te geven dat de provincie het noodzakelijk vindt om op de drie onderdelen extra geld uit te trekken. De definitieve voorstellen worden nog met de Staten besproken. Als de Staten akkoord gaan, zou nu €15 miljoen uit de algemene reserve worden gehaald en in de bestemmingsreserve COVID flankerend beleid 2021 worden gezet. Pas dan gaat de vraag van de heer Dinklo spelen: wanneer zien de Staten het in de lasten terugkomen? Dat gebeurt

op het moment dat het eerste concrete voorstel wordt voorgelegd aan de Staten en die akkoord gaan. Dan wordt de voorliggende Begroting gewijzigd, de lasten van het domein Economie gaan bijvoorbeeld €3 miljoen omhoog wat wordt gefinancierd uit de reserve COVID flankerend beleid 2021. Dat is een balansboeking. De Staten kunnen natuurlijk ook besluiten om geen noodfonds te creëren.

De heer Dinklo werpt de opmerking van de gedeputeerde verre van zich dat FvD om geld had gevraagd en meende dat nog bezien zou worden wat ermee werd gedaan. FvD vroeg om zo snel mogelijk, tijdig, te kijken hoeveel geld er uit de reserves beschikbaar zou zijn. Hij concludeert dat GS en FvD hierover van mening verschillen.

Spreker vindt de manier van bespreken van de Begroting niet de juiste. Er zijn veel plannen waarbij niet precies duidelijk is waar het geld naar toe gaat, maar het bedrag wordt al wel bij de lasten gezet. Dat zou met het noodfonds ook moeten gebeuren. Volgend jaar wordt wellicht bekend waar het precies naar toe gaat of er verandert iets, dat kan altijd. FvD is van mening dat het bij de lasten moet staan om transparant te maken dat de €15 miljoen hiervoor uitgetrokken wordt. Het kan zijn dat er aan het eind van het jaar meer of minder is uitgegeven, maar het is niet in lijn met hoe het moet. Spreker stelt voor om hierover extern advies in te winnen.

Gedeputeerde Strijk is bereid de concerncontroller te vragen om zijn mening en of hij die wil toelichten.

Stel dat de Staten de Begroting vaststellen, dan zitten er allerlei budgetten in de verschillende programma's. GS zijn dan gemandateerd om het bedrag uit te geven en gaan ermee aan de slag. GS zijn met het vaststellen van de Begroting nog niet gemandateerd om geld uit te geven uit de reserve COVID flankerend beleid. De reserve is slechts apart gezet. Pas als GS met een Statenvoorstel komen over wat er met de reserve wordt gedaan, wordt dit verwerkt in een begrotingswijziging. GS mogen, nadat de Staten de Begroting hebben vastgesteld, lopende gelden uit de diverse begrotingen gaan uitgeven, maar hierbij niet. Daarom is de reserve niet verwerkt zoals hij wel verwerkt moet zijn ná de voorstellen en de begrotingswijzigingen.

Gedeputeerde Strijk vervolgt zijn reactie op de eerste termijn.

FvD stelt voor om een **voorstel** te ontwikkelen waarbij met name **de horeca**, die het zwaar heeft, ondersteund wordt bovenop de maatregelen van het kabinet. Dit is voornamelijk niet iets wat het college wil uitwerken, het is beter om te investeren in de toekomstvastheid van de economie. Het college denkt daarbij aan de arbeidsmarkt, het begeleiden van mensen van werk naar werk, het inzetten op verdichting van bedrijventerrein en het ondersteunen van gemeenten bij retail beleid omdat veel winkels stoppen. Hij adviseert FvD om eventueel een amendement of motie in te dienen. FvD wijst erop dat de **kapitaalslasten nog niet in dezelfde mate oplopen als de investeringen en de schuld**. Dat klopt, merkt de gedeputeerde op. De kapitaalslasten ijlen na. Pas op het moment dat een investering, bijvoorbeeld een spoortunnel, helemaal af is, gaat de afschrijving op de tunnel lopen. Op pagina 343 en 344 van de Begroting is te zien hoe de kapitaalslasten verder gaan stijgen in de komende jaren, met een hoogtepunt in 2039. De provincie kan dit financieren in de komende jaren want in de Begroting is structureel ruimte opgenomen voor kapitaalslasten op infra voor €10 miljoen en op OV voor €25 miljoen. Dat zijn de grootste posten. Die ruimte wordt nog niet helemaal benut, elk jaar valt incidenteel een deel van de kapitaalslasten vrij.

De heer Van den Dikkenberg kon uit de MIP en de MOP niet afleiden of kunstwerken mee geraamd zijn in de vervangingsronde. Het is bekend dat in Nederland kunstwerken vergeten worden in de ramingen voor meerjaren kapitaalslasten, waardoor men voor onverwachte tegenvallers komt te staan. Spreker vraagt dit met het oog op de teruglopende reservepositie, op het programma Mobiliteit maar ook in het algemeen. Temeer omdat het budget voor kapitaalslasten €10 miljoen is en de geraamde budgettering binnen afzienbare tijd boven de €20 miljoen komt. Hij vraagt op welke manier de provincie hier alvast adaptief in is zodat dit later geen problemen geeft.

Gedeputeerde Strijk antwoordt dat het college het voornemen heeft om naar onderhoudsvoorzieningen toe te gaan en het niet meer via reserves te regelen. De plannen worden

ontwikkeld. Op het moment dat een kunstwerk wordt aangeschaft, is duidelijk dat men dat heeft te onderhouden. Spreker beantwoordt de vraag bevestigend, als de SGP meer technisch wil weten hoe het in de Begroting opgenomen is, dan zal de gedeputeerde daarop schriftelijk terugkomen.

Gedeputeerde Strijk vervolgt zijn reactie op de eerste termijn.

FvD vraagt waar het op gebaseerd is dat **de algemene uitkering gaat stijgen**. De Begroting is gebaseerd op de Meicirculaire, een officieel document. In het Statenvoorstel melden GS dat, vlak nadat zij de Begroting vaststelden, de Septembercirculaire uitkwam. Die gaf nieuwe, positieve informatie voor de provincie. De bijdrage uit het fonds wordt groter, wat ertoe leidt dat de Begroting In 2024 structureel sluit op €7,5 miljoen.

Onder investeringen in bedrijfsvoering is te zien dat voor €1,9 miljoen wordt geïnvesteerd in een **nieuw financieel systeem**. FvD vraagt of bekend is in welke pakket. GS weten dat hier investeringen nodig zijn, maar de keuzes voor pakketten zijn nog niet gemaakt.

De VVD wijst op de geprognoseerde balans op pagina 267 waaruit blijkt dat in deze periode de **schuld meer toeneemt dan de materiele vaste activa**. De fractie noemt dit 'hypotheek op het huis nemen en op vakantie gaan'. De gedeputeerde wijst op de stand van de reserves. Er moeten hier drie knoppen in de gaten gehouden worden. Een deel van de reserves wordt aangewend voor vervangingsinvesteringen maar leiden niet tot het actief omdat ze uit de onderhoudsreserves worden gehaald. De analyse van de VVD gaat dus onvoldoende in op de afname van de bestemmingsreserves in dezelfde periode.

- **Bedrijfsvoering**

D66 wijst op de €1,3 miljoen voor verduurzaming van het pand en vraagt wanneer het Provinciehuis **label C** krijgt. De gedeputeerde deelt mee dat het Provinciehuis sinds juni 2020 beschikt over label C. De €1,3 miljoen in 2021 is vooral voor de ledverlichting in het Provinciehuis, de zonnepanelen bij het Steunpunt Huis ter Heide en de energiescan die momenteel gemaakt wordt. De laatste is de basis voor de verdere investeringsplannen die GS bij de kadernota zullen presenteren.

- **Economie**

Op de vraag van D66 of het stuk besproken zal worden, antwoordt de gedeputeerde dat GS **de visie op circulaire economie en de uitvoeringsagenda** op 9 december met de Staten hopen vast te stellen. Het klopt dat het beleid gericht op het versterken van de circulaire economie niet alleen vraagt om meer geld. Het gaat ook over het goed inzetten en anders bundelen van middelen die al worden ingezet, over de voorwaarden die de provincie stelt bij de opdrachten die zij in de markt zet, over de voorwaarden die de provincie stelt bij financiering die verleend wordt en subsidies die verstrekt worden en over welke regels de provincie meegeeft bij gebiedsontwikkeling. Dit zijn allemaal knoppen waaraan gedraaid kan worden bij de transitie naar een meer circulaire samenleving. GroenLinks en PvdD vragen of, als de **reserve COVID flankerend beleid 2021** wordt ingezet, dit gaat leiden tot **duurzame investeringen en duurzame werkgelegenheid**. De gedeputeerde antwoordt bevestigend. Bij het domein Economie is de Regionaal Economische Agenda leidend bij de investeringen. Daarbij staat gezond stedelijk leven centraal, het gaat over economisch beleid dat gericht is op maatschappelijke doelen, het betreft de brede welvaart. Daar ligt de focus als het gaat om economisch beleid, dus de investeringen zullen dit moeten ondersteunen. Als mensen worden geholpen om van werk naar werk te gaan, moet dit uiteindelijk helpen om de maatschappelijke opgave, bijvoorbeeld rond de energietransitie of gezond stedelijk leven, te versterken. Er zijn mensen nodig in het onderwijs, in de zorg en in installatiebranches. Het is de bedoeling dat goed wordt bekeken hoe daarop ingezet kan worden.

GroenLinks wijst erop dat bij het **onderwerp economie slechts één doel over werknemers** gaat. Dat is inderdaad beleidsdoel 1. Het vierluik van het domein Economie gaat over de toekomstvastheid van de werknemers, zijn de mensen in de provincie Utrecht klaar voor de arbeidsmarkt van morgen? Beleidsdoel 2 gaat over samenwerken. De provincie werkt samen met kennisinstellingen, ondernemers en andere gemeenten. Bij beleidsdoel 3 is de vraag hoe innovaties gestimuleerd worden, nieuwe ontdekkingen die leiden tot nieuwe producten en nieuwe diensten. Beleidsdoel 4 gaat over de spelregels in de openbare ruimte, er moet zo min mogelijk natuur worden ingezet om

een nieuw bedrijventerrein te ontwikkelen maar er moet ingezet worden op het verdichten van bedrijventerreinen, op het ombouwen tot woningen van leegstaande kantoren. Men moet inzien dat winkelgebieden zullen krimpen door het online winkelen en dat daarop gehandeld moet worden. Als hij kijkt naar het speerpunt van het economisch handelen van de provincie in het komende jaar dan is dat de grote vraag die gaat spelen op de arbeidsmarkt, het feit dat het momenteel lastig is voor stagiaires om een stageplek te vinden en dat mensen hun baan gaan kwijtraken, sneller dan eerst gedacht werd. Daar gaat veel aandacht naar toe, het is een cruciaal beleidsdoel. De andere beleidsdoelen hebben een andere invalshoek maar zijn ook belangrijk. GroenLinks vindt het immers ook belangrijk dat bedrijventerreinen geïntensiveerd worden en dat niet een stuk natuur hiertoe omgevormd wordt.

Het CDA vraagt of **de tweede pilot rond familiebedrijven** klaar is. De gedeputeerde antwoordt bevestigend. De evaluatie ervan wordt binnenkort besproken en de evaluatie van de twee pilots rond familiebedrijven en de opvolging zal daarna vrij snel naar de Staten gestuurd worden. Mochten PS naar aanleiding van de evaluatie besluiten ermee door te willen gaan, dan zegt de gedeputeerde toe dat de middelen daarvoor binnen het budget Economie aanwezig zijn.

Mevrouw Keller vraagt of de gedeputeerde zijn antwoord over natuur en bedrijventerreinen nogmaals kan uitleggen, wordt nu wel natuur wordt opgeofferd aan bedrijventerreinen of niet? Gedeputeerde Strijk noemde de vier hoofdsporen van economie. Het vierde spoor is het ruimtelijk beleid, dit is terug te zien in de Omgevingsvisie. Een hoofdlijn die het college daarbij hanteert is dat het college terughoudend is in het ontwikkelen van totaal nieuwe bedrijventerreinen op een plek die waarschijnlijk nog groen is. Het college wil niet automatisch de voorspelde groei van behoefte aan bedrijventerreinen op die manier accommoderen. In de komende jaren zullen er vast nieuwe bedrijventerreinen ontstaan, werkgelegenheid is immers ook cruciaal. Het college zet ook in op het intensiveren van de huidige en bestaande bedrijventerreinen, zo wordt ervoor gezorgd dat er meer vierkante meter aan bedrijventerrein op hetzelfde stuk grond komt. Het college accommodeert niet automatisch meer de cijfers uit de STEC-rapporten die de Staten eerder hebben ontvangen.

Mevrouw Hoek vindt het een goed streven om bestaande bedrijventerreinen verder door te ontwikkelen. De bedrijventerreinen liggen er momenteel voor de helft verpauperd bij of men wil uitbreiden maar de infrastructuur is hierop in de directe en soms verdere omgeving niet aangepast. Er zijn bedrijventerreinen in combinatie met woningen. In haar omgeving merkt zij dat geknoeid wordt met de categorieën. Bij bedrijventerreinen met maximaal categorie 2 wordt veel doorgesluisd naar categorie 3.2 en verder. Met het oog op omwonenden lijkt haar dit momenteel niet een goed streven. Ook gaan veel bedrijven failliet, dit is erger dan het lijkt. Zij vraagt of GS daar rekening mee houden of het bij de gemeente neer leggen.

Mevrouw De Kruif wijst erop dat veel bedrijventerreinen de afgelopen jaren bezig zijn geweest met intensivering en daarbij aan het maximum zitten. Een voorbeeld is Woudenberg, waar men druk is geweest met herstructurering en het kijken naar wat mogelijk is. De gemeente zit aan het maximum terwijl er nog uitbreiding nodig is. Scherpenzeel krijgt ruimte, in Woudenberg wordt dit gemist. De gemeenten Amersfoort verdeelt de bedrijventerreinen. Zij vraagt of er ook naar dergelijke specifieke casussen wordt gekeken.

Gedeputeerde Strijk wijst erop dat de beide reacties aangeven dat het een complex vraagstuk is. Maar het is wel de inzet van het college. Het STEC-onderzoek laat zien dat van de bedrijventerreinen in de provincie 44% ouder is dan 30 jaar. Wellicht zijn nieuwe investeringen mogelijk. Die moeten zichzelf wel kunnen terugverdienen voor de investeerders. Dat gesprek wil het college aangaan met de bedrijventerreinen. In het programma Economie is te zien dat dit niet alleen aan de gemeenten wordt overgelaten. Gemeenten hebben er een belangrijke rol in, maar de provincie wil hier ook op acteren. De schaarse ruimte in de provincie, met de waarde die aan groen en natuur wordt gehecht en de wetenschap dat er ook andere ruimtevragers zijn vanuit de energietransitie en de woningbouw, kan maar één keer worden ingezet, daarom wil het college de uitdaging aangaan om

de bedrijventerreinen te intensiveren, renoveren en circulair te maken. Het college zal hiervoor voorstellen doen.

Gedeputeerde Strijk vervolgt zijn reactie op de eerste termijn.

De VVD vraagt of de **reserve COVID flankerend beleid** eind 2021 vrijvalt naar de algemene reserve. De gedeputeerde antwoordt bevestigend. Het is als een abonnement dat na een jaar automatisch is opgezegd. Als de Staten na een jaar besluiten om te verlengen, stel dat men na de zomer van 2021 nog met corona geconfronteerd wordt, dan mag dat natuurlijk.

De ChristenUnie vraagt naar het **ondersteunen van gemeenten bij ruimtelijk beleid**. Dit is belangrijk. Het kan gaan om herstructurering en intensivering van de bedrijventerreinen en om het aanscherpen van retail beleid van gemeenten. Het winkelhart, de wijkwinkelcentra, het dorpshart en het stadscentrum staan al langer onder druk van online winkelen. Er ontstaat leegstand. De coronacrisis verscherpt en versnelt dit. Het college kan zich voorstellen dat hier samen met gemeenten beleid op ontwikkeld wordt en dat dit versneld wordt.

CdK de heer Oosters reageert op de eerste termijn.

De SGP vindt het kwalijk dat de CdK in zijn Rijksverantwoordelijkheid als commissaris aandacht vraagt voor **meer vrouwen in het ambt van burgemeester**. Het burgemeesterschap in Nederland zou zo divers mogelijk moeten worden ingevuld zodat het de best mogelijke afspiegeling is van de bevolking. Zijn rol daarin biedt niet veel mogelijkheden om daaraan een bijdrage te leveren, de vertrouwenscommissie van een gemeenteraad besluit welke kandidaat het beste past bij het profiel dat de commissie heeft opgesteld. De CdK kan wel, en doet dit vaak in samenspraak met een gemeenteraad, bij het openstellen van de vacature vrouwen met nadruk wijzen op de vacature en ze van harte uitnodigen om te solliciteren. In de selectie die hierop volgt wordt bepalend of de kandidaten aan de vereisten van het burgemeesterschap voldoen en in het bijzonder of zij passen bij de profielschets van de gemeente. Op die wijze vult de CdK zijn rol in.

De heer Dinklo vindt het positief dat CdK diversiteit hoog in het vaandel heeft staan. Binnen de provincie Utrecht gaan 10% van de stemmen naar FvD, er gaan ook veel stemmen naar de PVV. Hij vraagt of de CdK ook nadrukkelijk gaat vragen of er burgemeesters komen met een dergelijke politieke achtergrond. Dit is nog steeds niet gebeurd.

CdK de heer Oosters meent dat diversiteit breed gezien moet worden. In beginsel roept hij alle Nederlanders die zich ervoor zouden willen kwalificeren op om dit te doen. Er is ook een grote diversiteit in politieke partijen onder degenen die dit doen. Iedereen is even welkom om te solliciteren op een burgemeestersvacature. Ten aanzien van vrouwen in het ambt is het zo dat landelijk, maar zeker in de provincie Utrecht, vrouwen ondervertegenwoordigd zijn in het ambt.

Mevrouw Boelhouwer is blij dat de CdK nadrukkelijk zegt vrouwen op te roepen om te solliciteren. Zij zou dit breder willen trekken en diversiteit in zijn algemeenheid willen ondersteunen. Daarbij vraagt ze om aandacht voor de teksten van profielschetsen, sommige functieprofielen richten zich in de tekst nadrukkelijk op mannen. Dit gaat vaak onbewust. Zij vraagt de CdK dit mee te nemen naar gemeenteraden of vertrouwenscommissies die zich laten trainen bij het verkrijgen van een nieuwe burgemeester.

CdK Oosters bevestigt het belang van hoe de profielschets wordt opgesteld en hoe een vertrouwenscommissie hierin zit. Bij het in ontvangstnemen van de profielschets heeft de CdK altijd een gesprek met de gemeenteraad, ook dit soort aspecten bespreekt hij dan nadrukkelijk. Het levert interessante discussies op. Dat geeft kleur aan de vacature en het is voor potentiële kandidaten belangrijk om te volgen. Een verslag van het gesprek kan men meestal op internet terug vinden.

De heer Dercksen vraagt of niet vooral naar de kwaliteit gekeken moet worden van degenen die solliciteren naar een baan als burgemeester. Twee grote steden hebben een vrouwelijke burgemeester gehad, bij mevrouw Krikke in Den Haag kan men niet zeggen dat dit een succes is geweest noch in Amsterdam.

CdK Oosters herhaalt dat het zijn Rijksbetrokkenheid bij burgemeestersprocedures is. In formele zin legt hij daarover geen verantwoording af aan de Staten. Hij wil ook die rol zo transparant mogelijk vervullen. Hij gaat ermee akkoord dat hierover op een ander moment verder gesproken wordt.

Gedeputeerde Van Essen reageert op de eerste termijn van de fracties.

D66 heeft vragen over de bredere klimaatopgave en informeert naar wat er concreet wordt ondernomen om de **concernbrede doelstelling van een klimaatneutrale provincie in 2050** te halen. Op die doelstelling wordt gemonitord en geacteerd. D66 geeft aan dat monitoring alleen onvoldoende is, er moet meer gebeuren, samen met andere besturen. Spreker bevestigt dit. Bij het debat over het Klimaatakkoord is een overzicht gemaakt van de rol en verantwoordelijkheden van de provincie bij de brede realisatie van de klimaatopgave. Hierover is onlangs gesproken. Dit wordt concernbreed gemonitord. Als de realisatie daarvan op onderdelen achterblijft of meer aandacht verdient, zullen GS daarop acteren. De motie Drawdown is aangenomen en kan als inspiratie dienen. Uiteraard moet iets worden gedaan met de uitkomst. Begin 2021 zal er voor de Staten een informatiesessie worden georganiseerd, mede naar aanleiding van de motie. Het kijkt hem goed om dan meer inhoudelijk hierover te spreken.

De heer De Droog wijst op de vraag van D66 om de concernbrede opgave verder uit te splitsen. Er staat echter slechts €30.000 gereserveerd voor de concernbrede opgave en er zijn ook geen materiele kosten aan verbonden. Dat roept de vraag op of de urgentie hier voldoende is. Wellicht moet naar Drawdown onderzoek gedaan worden en hij vraagt of het bedrag dan voldoende is.

De heer Weyers vraagt naar de monitoring. Ecorys heeft twee indicatoren geformuleerd om 'haalbaar en betaalbaar' te kunnen volgen. De eerste indicator heeft betrekking op de inclusiviteit in de verwerking van de energietransitie. De tweede heeft betrekking op het aantal verstrekte leningen zodat woningen aangepast kunnen worden, dit aantal wordt gevolgd. Hij vraagt of de gedeputeerde van mening is dat met deze indicatoren 'haalbaar en betaalbaar' voor burgers en bedrijven in de provincie Utrecht gemeten en gevolgd kan worden.

De heer Janssen laat weten dat voor de VVD niet helemaal duidelijk is wat de status is van de indicatoren die in de Begroting en in het voorstel van GS staan naar aanleiding van de vergadering op 7 oktober en de set van Ecorys die ook besproken wordt. Hij zou graag een toelichting krijgen op wat uiteindelijk in de Begroting komt. Hij vraagt of het zo is dat het geheel aan indicatoren en effecten in het voorjaar van 2021 uitgebreid besproken zal worden om dan tot een geïntegreerde definitieve set te komen die in toekomstige begrotingen opgenomen wordt.

In reactie op de heer Janssen licht gedeputeerde Van Essen toe dat Ecorys/TNO aangeeft dat er op drie niveaus gemonitord wordt, op het niveau van projecten, van het programma en van de effecten. De indicatoren voor de Begroting staan in de set indicatoren vanuit alle programma's die in een versie 2.0 na de vorige commissievergadering, zeker ook op het gebied van energie, verder is uitgewerkt, aangescherpt en geconcretiseerd. Aanvullend daarop zijn er de indicatoren op programma- en projectniveau. Deze middag staat hierover een Statenbrief in de commissie Milieu en Mobiliteit geagendeerd. Het is vruchtbaarder als het debat hierover alleen daar wordt gevoerd.

In reactie op de vraag van de heer Weyers wijst spreker erop dat er onlangs een informatiesessie was over 'haalbaarheid en betaalbaarheid'. GS hebben toen laten zien hoe dit middels een onderzoek in beeld is gebracht. Dit zal tweejaarlijks worden gedaan. Dat zijn indicatoren over het aantal inwoners dat financieel de mogelijkheid heeft om leningen te krijgen en om investeringen te doen en over het aantal inwoners voor wie de energierekening een problematisch groot deel van hun uitgaven is. Er is dus meer in beeld dan de heer Weyers schetst. Deze indicatoren raken de kern van 'haalbaarheid en betaalbaarheid'.

In reactie op de vraag van de heer De Droog wijst de gedeputeerde erop dat men concernbreed de vinger aan de pols houdt en bekijkt of de provincie goed op koers zit wat de breedte van de klimaatopgave betreft. De gedeputeerde licht toe dat, op het moment dat hier zaken uit naar voren komen, dit bijna altijd zijn weerslag heeft op een bepaald programma of domein. De €30.000 is natuurlijk niet het budget voor klimaat, dat komt op verschillende manieren bij allerlei onderwerpen terug. De aanpak van bodemdaling draagt bijvoorbeeld ook bij aan de klimaatopgave, daarvoor is een veelvoud van €30.000 beschikbaar.

De heer De Droog stelt dat €30.000 blijkbaar voldoende is voor 0,3 fte om een concernbrede opgave op te pakken. Hij vindt dat een laag bedrag en komt hier in tweede termijn op terug.

Gedeputeerde Van Essen meldt dat inmiddels iemand deze opdracht heeft gekregen en dat diegene hiermee is gestart.

Gedeputeerde Van Essen vervolgt zijn reactie op de eerste termijn.

Hij vindt de suggestie van D66 om een **Utrechts Klimaatakkoord** te starten interessant. Het is goed om te beseffen dat het een forse ambtelijke capaciteit zal vragen, zowel bij de provincie als bij partners als gemeenten. Provincie en partners hebben zichzelf veel opdrachten gesteld en zich gecommitteerd aan veel concrete acties via het Klimaatakkoord. Via de RESsen loopt ook een dergelijk proces, iets meer specifiek op een aantal deelonderwerpen. Via het energieprogramma van de provincie is hiervoor ook het een en ander in de steigers gezet. De gedeputeerde ziet momenteel onvoldoende toegevoegde waarde om daar een nieuwe provinciebreed klimaatakkoord aan toe te voegen. Wat de provincie te doen staat, is scherp in beeld. De prioriteit zal moeten liggen op de uitvoering, ook wat energie betreft, bijvoorbeeld binnen de RESsen, de versnelling van de warmtetransitie, energiebesparing bij inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven en het ondersteunen van energiecorporaties. Hij pleit ervoor om niet het ene plan te laten volgen door een nieuw alomvattend plan, anders komt er van de uitvoering onvoldoende terecht.

D66 vraagt naar de **prioritering van en focus bij de ambities rond de energietransitie**. Het hele programma wordt uitgevoerd, alle programmalijnen zijn belangrijk. Voor 2021 zijn de RESsen, de concretisering van de RES 1.0 en de ondersteuning van participatie en energiecorporaties belangrijke onderwerpen. Ook de versnelling van de warmtetransitie en de inclusieve aanpak in het bijzonder is een onderwerp dat in 2021 veel aandacht zal vragen. Dit laat onverlet dat ook op de andere onderwerpen ingezet zal worden.

D66 vraagt hoe de provincie voorziet in **kennisdisseminatie voor de partners**. De gedeputeerde antwoordt dat er veel gedaan wordt en dat partners daar gebruik van kunnen maken. Dit gebeurt via de Regionale Energie Alliantie en via de Energiewerkplaats gebeurt dit online, via de RESsen en via de samenwerking op alle programmalijnen.

D66 vraagt of er plannen klaarliggen voor de **energieopslag**. De gedeputeerde antwoordt dat het onderwerp opslag, van energie en elektriciteit in het bijzonder, aandacht krijgt in de programmalijn Lobby, onderzoek en innovatie. Ook staat het thema op de agenda bij de provinciale systeemstudie die met netwerkbeheerders wordt gedaan. Netbeheerders en energiebedrijven zijn natuurlijk al lange tijd bezig met dit onderwerp.

De SGP vraagt, naar aanleiding van de informatiesessie over het onderzoek naar biomassa, om een onderzoek naar mogelijkheden voor **subsidie op rookgasfilters bij houtkachels** binnen bebouwd gebied. De vraag is begrijpelijk. De gedeputeerde benadrukt dat dit raakt aan het programma Gezonde leefomgeving en het Schone Lucht Akkoord. Het thema houtkachels en houtstook is daar in het verleden geagendeerd geweest. Dit is de portefeuille van gedeputeerde Van Muilekom, wellicht kan hij hierop ingaan. Er moet nagegaan hoe het gebruik van dergelijke filters effectief gestimuleerd kan worden en wat de rol van provincie en andere partners daarbij is.

GroenLinks vroeg naar het peilen van interesse voor een **convenant over energiebesparende maatregelen bij bedrijven**. In de Begroting staat dat GS de interesse voor een convenant willen peilen. Dit betreft echter een convenant met gemeenten en niet met bedrijven. Bedrijven zijn inderdaad verplicht om de maatregelen te nemen. Gemeenten zijn bevoegd gezag voor een deel van de controles, moeten voldoende mensen en middelen beschikbaar stellen en het toezicht

intensiveren. Er zijn tussen gemeenten grote verschillen op dit vlak en op het vlak van het VTH-beleid. De provincie wil middels een convenant gemeenten stimuleren om hun rol op dit gebied meer op te pakken.

GroenLinks wijst erop dat de **coaches in het kader van de energiebesparing bij maatschappelijke organisaties** succesvol zijn bij zorginstellingen en de fractie vraagt waarom daar geen doelstelling voor geformuleerd is. De gedeputeerde bevestigt dat de aanpak bij zorginstellingen succesvol is. Maar GS zien voor het komende jaar vooral een verbreding van de aanpak naar andere sectoren. Als het gaat om de zorg, dan zal de aanpak van afgelopen jaar gecontinueerd worden. GS geven iets minder prioriteit aan het opschalen ervan. Dit hangt samen met Covid-19. Ook heeft dit voor de zorgsector net wat meer impact dan voor een gemiddelde andere sector.

De PvdD meent dat niet op energiezuinig maar op **energieneutraal** moet worden ingezet. GS zetten in op energieneutraal bij nieuwbouwwoningen. Bij renovatie gebeurt dit, waar mogelijk, ook. Het is niet altijd mogelijk en dan is een stap naar energiezuinig ook een belangrijke bijdrage.

De PvdD vindt het positief dat op energiebesparing wordt ingezet en dat minder draagkrachtigen worden geholpen bij het verduurzamen. Daarbij wordt aandacht gevraagd voor de **rol van biomassa**.

De twee discussies raken elkaar wel, maar moeten niet vermengd worden. De aanpak bij het **verduurzamen van de eigen woning** richt zich met name op de wijkgerichte aanpak, met bijvoorbeeld investeringen in grootschalige isolatie en duurzame warmtevoorzieningen. De aanpak die nodig is verschilt per wijk. De aanpak van GS rond inclusief is er vooral op gericht om mensen die bijvoorbeeld onvoldoende ruimte hebben om erin te investeren, daartoe de mogelijkheid te geven. Onlangs is een onderzoek over biomassa aan de Staten gepresenteerd, er is een informatiesessie geweest. Hierover zullen de Staten nog een Statenbrief ontvangen. In 2021 zullen GS met een beleidsvoorstel komen voor het gebruik ervan in de energiemix.

De PvdD vraagt of GS de zorg kunnen wegnemen dat bij **'aanvullende potentiële locaties' voor duurzame opwekking** gekeken wordt naar natuurgebieden. De gedeputeerde wijst erop dat de regelgeving en de ontwerp Verordening, hopelijk in het eerste kwartaal van 2021 de definitieve Verordening, leidend zijn voor de provincie. Een aantal natuurgebieden is daarbij expliciet uitgesloten: Natura 2000-gebieden en ganzenrustgebieden. Voor andere gebieden is een stevige natuurtoets en voor weidevogelgebieden en NNN-gebieden gelden stevige aanvullende voorwaarden. Dit alles wordt uiteraard meegenomen.

De ChristenUnie mist een **indicator** voor meerjarendoel 4.2.1 **Meer zonnepanelen op daken**. De gedeputeerde licht toe dat indicator 12 van de lijst met brede welvaartsindicatoren gaat over 'zon op het dak', het gemiddeld vermogen zon op het dak per woning. Deze indicator geeft voor een deel invulling aan de vraag. In het onderzoek van Ecorys naar doelstellingen en monitoring wordt voorgesteld om de voortgang van 'zon op het dak' op te nemen in de projectmonitor. GS zullen de suggesties van de fractie in dat verband meenemen.

De ChristenUnie merkt met betrekking tot het regionaal programmeren en de **versnelling van de woningbouw** op dat de fractie het regionaal programmeren een beter instrument vindt en hoopt dat er de komende tijd slagen worden gemaakt met de versnelling van de woningbouw en het invulling geven aan het regionaal programmeren. De gedeputeerde onderschrijft de hoop en ambitie die de fractie heeft om dit stevig op te pakken en er hoge prioriteit aan te geven.

Gedeputeerde Bruins Slot reageert op de eerste termijn van de fracties.

D66 verwijst naar de besluitvorming van het Europees Parlement van 23 oktober over het landbouwbeleid en directe hectarensteun en de inzet van EU-middelen op milieu en klimaat. De fractie vraagt wat dit betekent voor de **duurzame kringlooplandbouw** in de provincie en hoe dit zich verhoudt tot de meervoudige druk op het provinciale landschap, zoals de uitgesproken wens van meer woningbouw, meer werk en meer natuur. Er is inderdaad druk op het landschap omdat er veel vraagstukken zijn binnen de provincie die een ruimtelijke invulling krijgen. In de Omgevingsvisie maakt de provincie dan ook de keuze welke functies behouden blijven. Elke woning die men buiten de rode contour in het landelijk gebied bouwt, betekent vaak een afname van agrarisch grondgebied. Waar mogelijk wordt in de Omgevingsvisie gekozen voor multifunctionaliteit, zodat landbouw

behouden kan blijven. Multifunctionaliteit kan bijdragen aan een natuurinclusieve kringlooplandbouw. Onlangs was er een informatiesessie over de Bossenstrategie, er is gekeken hoe agroforestry een bijdrage kan leveren aan meer bomen en bos maar ook aan een verdienmodel voor de landbouw. Naar dat soort combinaties wordt extra gekeken.

GS geven aan in **2050 klimaatadaptief** te zijn. D66 vraagt in hoeverre deze termijn voldoende ambitie heeft. De gedeputeerde licht toe dat het jaar 2050 op Rijksniveau is gebruikt als richtpunt, het tijdstip waarop Nederland volledig klimaatbestendig is. GS hebben zich in de beleidsstukken hierbij aangesloten. Het spreekt voor zich dat, als de komende jaren ontwikkelingen versnellen of veranderen of grotere gevolgen hebben, de provincie het beleid moet aanpassen. Op landelijk niveau wordt een nieuwe monitoringsystematiek ontwikkeld om goed zicht te krijgen op de effecten van het beleid op korte en middellange termijn.

In het kader van Programma 3 vraagt D66 hoe het zit met de **vele samenwerkingsvormen**. De heer De Droog heeft geturfd hoeveel op verschillende gebieden samengewerkt wordt en vraagt of dit op een goede manier samengevoegd kan worden. Dit is één van de dingen die GS in het nieuw op te stellen Water- en Bodemprogramma willen doen. Het maakt zichtbaar hoe zaken integraal en gebiedsgericht georganiseerd kunnen worden.

Bij het leggen van de combinaties heeft D66 een ander punt gepakt als het gaat om de natuurinclusieve landbouw. Bij **faunapassages en groene dooradering** is er vooral een 'enge' **benadering** te zien. De gedeputeerde antwoordt dat natuurinclusieve landbouw zeker bijdraagt aan de realisatie van de natuurdoelen en aan verbindingen. GS werken onder andere in het op te stellen beleid rond de groene contour de mogelijkheden uit voor natuurinclusieve landbouw in de groene contour. De groene dooradering maakt hier onderdeel van uit.

Mevrouw Hoek vraagt of de provincie agrariërs de ruimte geeft om zich verder te ontwikkelen als agrariër, door middel van bijvoorbeeld kringloop of verbouwing. Of geeft de provincie de ruimte aan wind- en zonneboeren die momenteel op grote schaal agrariërs die pachter zijn, gronden ontnemen omdat zij meer voor geld gaan? De bestemmingsplannen zouden dan aangepast moeten worden. Dit ligt bij gemeenten maar de provincie zou goedkeuring moeten verlenen. Zij stelt de wellicht wat technische vraag hoe de provincie hiermee omgaat.

Gedeputeerde Bruins Slot bevestigt dat dit een technische vraag is. Aan de ene kant wordt gevraagd naar de interim Omgevingsverordening en de regels die daarin worden opgesteld voor waar wel of niet opwekking van energie kan plaatsvinden. Aan de andere kant wordt in gemeentelijke bestemmingsplannen bepaald welke vorm men wel of niet aan landbouw mag geven. De kern is natuurlijk dat agrariërs zelf over de eigen bedrijfsvoering gaan. Als die ruimtelijke consequenties heeft, moet die getoetst worden bij de afdeling Vergunningverlening en dergelijke. Gedeputeerde Van Essen maakt hier de afweging en het beleid voor. Daarnaast is er de Landbouwvisie waarbij wordt ingezet op natuurinclusieve landbouw. Er was de afgelopen jaren een project om een aantal boeren energieneutraal te maken, boeren zorgen er dan zelf voor dat de energie die zij op het bedrijf opwekken ook de energie is die zij gebruiken.

Mevrouw Hoek vraagt de gedeputeerde of zij zich realiseert dat er in deze tijd een uitstroom van agrariërs is, zij emigreren naar bijvoorbeeld Canada. De vraag is of de provincie dat wil.

Gedeputeerde Bruins Slot bevestigt dat agrariërs kijken naar hoe zij hun bedrijf goed kunnen voortzetten en daarbij kan het zijn dat zij, net als vroeger, het bedrijf in een andere provincie of zelfs in het buitenland voortzetten. Het is van belang, ook in de Landbouwvisie, dat wordt ingezet op duurzame landbouw omdat de agrariërs een enorm belangrijke rol spelen in de voedselproductie en de korte ketens versterkt moeten worden. Agrariërs zijn ook een belangrijke beheerder van het landschap als het gaat om de duurzame inrichting ervan. Het is van belang dat men dit blijft beseffen.

De heer Van den Dikkenberg vraagt hoe de gedeputeerde ervoor zorgt dat zonne-ondernemers met geld niet de vrije hand krijgen in het landschap. In het beleid wordt het ongebreideld ondernemen bijna overal mogelijk gemaakt en het staat haaks op de doelen van GS met landbouw. GS zijn

verantwoordelijk voor de uitvoering van de doelen in de landbouw, waarbij men bij extensivering zoveel mogelijk grond nodig heeft. Hij vraagt hoe de gedeputeerde dit belang behartigt. Gedeputeerde Bruins Slot vindt dit een relevante vraag. Het laat de spanning zien tussen aan de ene kant de doelstellingen rond de energietransitie en het bereiken daarvan en aan de andere kant de doelstellingen rond extensivering en de natuurinclusieve landbouw. Beide onderwerpen komen terug in de Omgevingsvisie en interim Omgevingsverordening, daar bepaalt men met elkaar de regels van wat wel of niet kan. Gemeenten kunnen ook een eigen rol nemen. Dat debat zou gevoerd kunnen worden, maar dan vraagt zij gedeputeerde Van Essen om op een aantal punten, als het gaat om de energietransitie, te antwoorden.

De voorzitter benadrukt dat zij zich wil beperken tot de Programmabegroting.

Gedeputeerde Bruins Slot stelt dat het werken aan een duurzame en sterke toekomst de kern is van de Landbouwvisie. De agrariërs in de provincie zijn echt van belang.

Gedeputeerde Bruins Slot vervolgt haar reactie op de eerste termijn.

D66 vroeg naar de **informatievoorziening** en de rol die de provincie daarbij kan spelen, bijvoorbeeld voor gemeenten. De gedeputeerde is bezig met het opstellen van het programma Sterk Utrechts Bestuur, hierover is een informatiesessie geweest. Eén van de kernpunten daarvan is dat GS willen kijken of de provincie de informatie die zij heeft, als het gaat om bijvoorbeeld geodata in het GIS maar ook als het gaat om de Staat van Utrecht, op een aantal punten breder beschikbaar kan stellen. Het is informatie die aansluit bij de kerntaken van de provincie, dus niet bij bijvoorbeeld de WMO. De SGP vroeg naar **agrarisch natuurbeheer**. De vraag sluit aan bij de vraag die de heer De Droog stelde over het belang van een groene dooradering. Bij agrarisch natuurbeheer wordt ook actief gewerkt aan de groene dooradering, die doelen komen samen. De SGP meent dat er dit jaar maar beperkt ruimte is voor uitbreiding van financiering voor agrarisch natuurbeheer. De gedeputeerde bevestigt dit. Als het gaat om het agrarisch natuurbeheer is te zien dat het beleid de komende jaren met POP3 wordt voortgezet, dus ook met een voorzetting van de daarvoor beschikbare middelen. In 2023 en verder gaat men aan de slag met het nieuwe Europese landbouwbeleid. Ook daar zullen GS een pleidooi houden voor ruime mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer. GS zien het belang ervan in om dat te stimuleren.

FvD vraagt naar de **vrijkomende agrarische bebouwing**, naar hoe belangrijk GS boerenbedrijven voor het aanzicht van de provincie vinden en of GS deze grond willen behouden voor de landbouw. Als agrarische bebouwing vrijkomt, gaat de agrariër zelf over wat ermee gebeurt. Het is vaak een bouwblok dat de agrariër wil verkopen of een andere bestemming wil geven. De gronden worden vaak doorverkocht aan andere agrariërs of andere gegadigden. Als het gaat om agrarisch natuurbeheer of om vrijkomende agrarische bebouwing gaat het echt om de bebouwing en niet zozeer om de gronden eromheen.

FvD vraagt wat de **economische schade is van klimaatverandering**, of dit geconcretiseerd kan worden als men daarbij geen rekening houdt met het feit dat er in bepaalde omstandigheden meer wateroverlast kan zijn. De gedeputeerde noemt een voorbeeld. Een aantal jaren geleden was er enorme wateroverlast in Kockengen. Het was een korte bui, maar doordat de infrastructuur niet goed was ingericht, heeft die voor de landbouw en voor een aantal woningen flinke schade opgeleverd. De analyse achteraf was dat, als bij de inrichting van de infrastructuur meer nagedacht was over het feit dat er meer piekbuien komen, dit voorkomen had kunnen worden.

De gedragsverandering betreft praktische zaken, bijvoorbeeld de oproep van Vitens in de zomer op het moment dat er een hoog drinkwaterverbruik was dat men het gebruik moest aanpassen zodat iedereen nog goed drinkwater had. Die zaken komen in het programma Klimaatadaptatie terug.

CDA stelt een vraag over het belang van en de ontwikkeling van **digitalisering**. De vraag beperkt zich niet tot landbouw, de gedeputeerde geeft wel antwoord vanuit het landelijk gebied. De heer Boswijk heeft een aantal artikel 47-vragen gesteld hierover. De gedeputeerde zal binnenkort meer in detail een toelichting geven op wat de afgelopen periode is gedaan als het gaat om het aanleggen van internet en inzicht te krijgen in de beperkingen daarbij.

De vraag van de ChristenUnie is of er momenteel voldoende middelen zijn voor **de verwerving en inrichting van NNN**. De gedeputeerde antwoordt bevestigend. Er is regelmatig een evaluatie waarbij bekeken wordt of de beschikbare middelen nog voldoende zijn. Mocht dit niet meer het geval zijn, dan zullen GS hierop terugkomen bij de Staten.

De ChristenUnie vraagt of in de kadernota een voorstel voor **extra middelen voor de versnelde realisatie van de groene contour** verwacht kan worden. De gedeputeerde wijst erop dat GS bezig zijn met het opstellen van een plan van aanpak voor de groene contour. Daarbij wordt uitgegaan van het beschikbare budget van €12 miljoen op basis van het coalitieakkoord. Er wordt vooral gekeken naar mogelijkheden om de groene contour op een zodanige manier in te richten, dat er meer hectaren gerealiseerd kunnen worden waardoor ervoor gezorgd kan worden dat door alternatieve vormen een grotere inrichting van het aantal hectaren verkregen wordt. In het plan van aanpak komen GS hierop terug.

De ChristenUnie vraagt waarom de **indicator bij de regionale waterkeringen** maar op 90% komt. De gedeputeerde merkt op dat de waterschappen elke keer controleren of de regionale keringen, de dijken, voldoen. In de loop der jaren veranderen de eisen daarvoor. Bij een nieuwe toetsronde blijkt eigenlijk altijd dat nieuwe verbeteringen mogelijk zijn die er nog beter voor zorgen dat men droge voeten houdt. De nieuwe verbeteringen moeten worden uitgevoerd en tegelijker begint een volgende toetsronde. Vanwege dit cyclische proces zit men nooit op de volle 100%.

Gedeputeerde Schaddelee reageert op de eerste termijn van de fracties.

D66 vraagt waarom de **Participatieverordening doorschuift** naar 2021. De gedeputeerde licht toe dat dit te maken heeft met landelijke wetgeving. In december 2019 is het wetsvoorstel Wet versterking participatie op decentraal niveau ingediend door het ministerie van BZK. Dit is pas zeer recent van advies voorzien door de Raad van State en de parlementaire behandeling moet nog doorlopen worden. De afhandeling van de wet wordt afgewacht.

D66 merkt op dat er **weinig** in de Begroting staat over **lange termijn beleid en participatie van jongeren**. De gedeputeerde licht toe dat gewerkt wordt aan een programma Participatie voor en door de provincie Utrecht. Daarin wordt vrij expliciet en uitvoerig aandacht besteed aan de motie die daarover is aangenomen, aan de aandacht voor jongeren en hoe zij betrokken kunnen worden bij de provincie. De gedeputeerde zegt toe dat het concept programmaplan in het tweede kwartaal van 2021 in PS geagendeerd kan worden. Ondertussen worden de jongeren niet vergeten.

D66 vraagt naar de bijkomende **kosten bij de vertraging in het VRT-traject**. In de Begroting is daar geen rekening mee gehouden. PS ontvangen hier separaat informatie over, als het goed is hebben zij die reeds ontvangen. In de commissie M en M van vandaag kan hierover gesproken worden.

D66 had graag **meer snelheid gezien bij de innovatie rond fietspaden**. De afgelopen dagen is er het nodige nieuws geweest rond het Fietspad van de Toekomst, het Smurfenfietspad. Hier worden drie experimenten uitgewerkt. Dat is de uitkomst van de prijsvraag uit het voorjaar van 2020. Daarnaast is er een experiment met zonnepanelen bij het Fietspad van de Toekomst en is de provincie aan de slag met verschillende kennisinstellingen om hen te betrekken en ervoor te zorgen dat alles doorgegeven en doorgezet wordt. In het uitvoeringsprogramma Fiets is hierover een gedeelte opgenomen. Zo wordt er gewerkt aan een platform om fietsrenovaties te versnellen. Ook worden allerlei ideeën opgehaald bij onderwijsinstellingen en zijn inzendingen bij de prijsvraag die momenteel niet worden uitgevoerd, neergelegd bij onderwijsinstellingen om uitgewerkt te worden. GS hopen in 2021 verschillende pizza-avonden te organiseren waar skill ups, ondernemers en particulieren worden uitgenodigd om mee te denken. De innovatie krijgt ook voorrang door middel van testen, er zijn verschillende pilots waarvoor provinciale fietspaden beschikbaar worden gesteld. Dit gebeurt in het Utrechtse FietsLAB. GS proberen ook de innovaties te versterken door te delen; in de hele wereld zijn veel initiatieven op het gebied van innovatie.

Mevrouw Hoek brengt naar voren dat zij niets hoort over de veiligheid bij fietspaden, kruispunten, parallelle fietspaden, daar waar rotondes ontwikkeld gaan worden, daar waar tunnels gemaakt worden enzovoort. Zij vraagt hoe het hiermee gesteld is.

De heer Dercksen constateert dat er weer een experiment met zonnepanelen op fietspaden wordt gedaan. Dat is in Nederland al vijftig keer geprobeerd en elke keer mislukt het. Hij vraagt of hiermee opgehouden kan worden.

Hij toonde het eerder in PS aan op basis van data van het CBS. Alle provincies en gemeenten zijn volledig in de ban van de fiets. Daar is niets mis mee, maar er is geen enkele aanleiding om te denken dat mensen structureel meer zijn gaan fietsen, al is dit misschien veranderd tijdens de coronacrisis. Hij vraagt in hoeverre dit meespeelt als overweging.

Gedeputeerde Schaddelee meent dat mevrouw Hoek een terecht punt maakt, er moet veel gebeuren rond veiligheid. De vraag betrof echter innovatie. En de innovatie die de afgelopen week veel in het nieuws was, het 'Smurfenfietspad', gaat over veiligheid, namelijk over hoe snellere en langzamere fietsers op een goede manier op één fietspad kunnen fietsen. In de Begroting staan allerlei voorstellen over tunnels en veilige oversteken. Hij komt hierop terug bij een vraag van de VVD. In reactie op de heer Dercksen benadrukt de gedeputeerde dat innovaties gaan over proberen, leren en ontwikkelen. Als het een paar keer is mislukt met de zonnepanelen moet naar nieuwe technieken en nieuwe vormen worden gezocht. In het uitvoeringsplan Fiets staan analyses van de cijfers van het CBS. Spreker zegt toe hier nogmaals naar te kijken, hij meent dat er in de provincie een behoorlijk sterke stijging te zien is. Hij zegt toe de Staten mee te nemen bij de actuele cijfers. Als de fracties meer willen lezen over innovaties rond fietspaden, dan is er de website fietspadvdtoekomst.nl waarop van alles op dat punt te vinden is.

Gedeputeerde Schaddelee vervolgt zijn reactie op de eerste termijn.

In reactie op een vraag van de VVD memoreert de gedeputeerde dat GS bezig zijn met een **opschaling van het mobiliteitssysteem** waarbij **grote investeringen** nodig zijn. Voor een groot deel bevinden die zich in de verkenningsfase. Op 27 oktober was er een uitgebreid gesprek met de Staten over wat GS doen in het kader van BO-MIRT, de ontwikkelingen van U Ned en bijvoorbeeld het project rond de HLV langs de A28. Die staan in het MIP op pagina 336. Er zijn dus behoorlijke investeringen opgenomen.

De VVD wijst op de **investeringen in de fietsinfrastructuur**: €150.000 in 2022, €0 in 2023 en wederom €0 in 2024. De gedeputeerde licht toe dat de provincie bezig is met een mobiliteitstransitie die betekent dat voor de komende jaren behoorlijk wat in studie is en dat voor de komende twee jaar ongeveer €20 miljoen in het MIP staat om te investeren in onder andere snelfietsroutes. Daarnaast is een bedrag van €40 miljoen opgenomen voor subsidiëring aan gemeenten, waarbij bijvoorbeeld geïnvesteerd wordt in regionale fietsroutenetwerken en het verbeteren van snelfietsroutes en stallingen. Hij verwijst naar pagina 333-335 van het MIP.

De heer Janssen brengt naar voren dat, als de fractie kijkt naar de concrete uitgaven in de programma's en de concrete investeringen die gedaan worden, het opvalt dat dit na 2023 en 2024 helemaal stilvalt. Er staan ook geen nieuwe investeringen in de planning. Hij vraagt of GS kans zien om investeringen in planfase en studiefase te versnellen en naar voren te halen. De fractie maakt zich zorgen over het investeringsniveau, er dreigt ergens een flessenhals te zitten of vertraging te ontstaan en dat kan de provincie zich niet permitteren.

Gedeputeerde Schaddelee sluit aan bij de uitleg die gedeputeerde Strijk gaf. Dit hangt samen met de nieuwe systematiek waarvoor is gekozen. Er staat €280 miljoen indicatief in de studiefase voor bijvoorbeeld investeringen in het OV de komende paar jaar. Hij noemde al de €60 miljoen voor de fiets. Er is afgesproken dat de bedragen in de Begroting pas toegeschreven worden naar een project op het moment dat er een concreet plan voor ligt. Het staat in het MIP maar het schuift mee met de verschillende studies en daarin wordt natuurlijk zoveel mogelijk geprobeerd dit te versnellen.

Gedeputeerde Schaddelee vervolgt zijn reactie op de eerste termijn.

GroenLinks vraagt aandacht voor het thema **circulariteit**. Dat is een belangrijk onderdeel, juist voor de begroting van het programma Mobiliteit. Hierover staat het nodige in paragraaf 5.1. Daarnaast

komt er een integrale circulaire beleidsvisie waarin ook veel over het onderwerp mobiliteit wordt opgenomen. Gedeputeerde Strijk is in zijn beantwoording hierop ingegaan. GroenLinks en ChristenUnie vragen naar hoe de ambitie van **20% groei OV** zich **verhoudt tot het autoverkeer**, dat dan ook verder zou groeien. Spreker herkent de analyse. Het is echter lastig, zeker in coronatijd, om scherp te krijgen dat, als er 20% meer OV-gebruikers zijn, het autoverkeer automatisch met dat percentage daalt. De provincie heeft allerlei samenwerkingsprogramma's met Rijk en gemeenten waarbij wordt ingezet op die transitie.

De heer Eggermont vraagt of de gedeputeerde het met de SP eens is dat het OV, zoals dat in april nog te zien was, een essentiële sector is. Hij vraagt waarom het OV in de Begroting wordt behandeld als een risico en of er geen claim op de reserve COVID flankerend beleid is gedaan om ervoor te zorgen dat er een sterk netwerk komt, zodat ook na de coronatijd kan worden doorgegaan met de transitie naar OV en andere vormen van vervoer die een minder grote druk op de provincie leggen. Gedeputeerde Schaddelee is het eens met de heer Eggermont dat er enorme kansen liggen voor het OV. Het is nog steeds een cruciale sector. In die zin is de visie van GS niet veranderd sinds april of sinds vorig jaar. Het staat in de Begroting wel op een iets andere manier. Spreker zal daarop terugkomen bij de beantwoorden van een aantal vragen. Deze avond is er een informatiesessie hierover en dat is het moment om hier dieper op in te gaan.

Gedeputeerde Schaddelee vervolgt zijn reactie op de eerste termijn.

De PvdD vraagt of GS bereid zijn af te zien van projecten als de **verbreding van de A27 en de Noordelijke Randweg Utrecht** (NRU). De gedeputeerde antwoordt dat de verbreding van de A27 een project van het Rijk is en de NRU een project van de gemeente. Het is dus niet aan de provincie om hier van af te zien. Mobiliteit moet in een totale context en samenhang worden gezien waarbij de provincie inzet op OV en fiets. Er zijn echter ook andere maatregelen nodig om het totale systeem te laten functioneren. Het zal de PvdD bekend zijn dat GS hiernaar kijken met de bril van een transitie naar gezonde mobiliteit.

De vragen van FvD gaan veel over het **OV**, over hoe GS rekening houden met de forse terugval van het aantal reizigers. De gedeputeerde merkt op dat het aantal reizigers lastig voorspelbaar is. In de Begroting blijven de bedragen staan die er eerder stonden, die in 2020 nodig waren voor het OV. GS zijn hierover continu in gesprek met het Rijk en de andere vervoersregio's. Het Rijk wil bijdragen aan de tekorten van de provincie, maar dan moet het aanbod aan OV zoveel mogelijk overeind blijven en moet de provincie dezelfde middelen beschikbaar blijven stellen. Hier zijn in de Begroting dus geen grote wijzigingen aangebracht. Het is natuurlijk wel de vraag wat er in 2021 gaat gebeuren, of de vraag van reizigers zich gaat herstellen na juli en of de provincie nieuwe gesprekken moet aangaan met het Rijk over de tweede helft van 2021. Dat is een continu proces van onderhandelingen en gesprekken met het Rijk. GS houden er in de vervoersplannen voor 2021 rekening mee dat er halverwege het jaar een herijkingsmoment komt. Zodra er reden voor is en hier concrete voorstellen voor zijn, komen GS hiermee naar de Staten.

De vragen van de ChristenUnie gaan over de **huidige concessie**. De gedeputeerde deelt de ambitie om het OV zoveel mogelijk op niveau te houden om adaptief te kunnen zijn zodra het aantal reizigers weer kan groeien.

De ChristenUnie vraagt of de gemeente **Vijfheerenlanden** voldoende onderdeel is van het Wandelnetwerk Utrecht Oost. De gedeputeerde antwoordt dat de gemeente al beschikt over een behoorlijk goed wandelnetwerk en zich aansluit bij het Routebureau Utrecht. Momenteel wordt de bebording op orde gebracht zodat het één systeem vormt. Ook in het kader van het programma Recreatie en Toerisme is men in gesprek met de gemeente om na te gaan of er bij de gemeente nadere behoeften zijn.

De ChristenUnie meent dat **indicatoren 2 en 3 rond VTH** te weinig of het verkeerde inzicht geven. Het aantal klachten dat afgehandeld wordt zou in procenten weergegeven moeten worden en niet in aantallen. De gedeputeerde is dit met de fractie eens. De fractie kan hierover een amendement

indienen, anders zegt de gedeputeerde toe dat dit volgend jaar aangepast zal zijn en dat als streefwaarde 100% wordt opgenomen.

Gedeputeerde Van Muilekom reageert op de eerste termijn van de fracties. Met het oog op de tijd beantwoordt de gedeputeerde de vragen per programma.

- **Programma Wonen**

Er zijn vragen gesteld over **de programmering**. GS hebben bewust als indicator opgenomen dat het aantal jaarlijks te realiseren woningen stijgt. In 2019 was dat 7.000 en dit aantal moet de komende jaren stijgen naar 10.000. Het is een realistisch getal. Provincie, gemeenten en bouwers zullen, gezien stikstof, PFOS en corona, hier hard voor moeten werken.

Er zijn vragen gesteld over het **afnemen van lasten ten aanzien van wonen** in de loop der jaren. Dit heeft te maken met de lasten voor de Vitale Wijken Aanpak, die zijn het eerste jaar hoog en nemen af tot nul. Binnenkort stellen de Staten het nieuwe programma Versnelling woningbouw vast. Daar zit een vaste stroom in van €5 miljoen per jaar.

Er is een vraag gesteld over **energie neutrale nieuwbouw**. GS stellen dit aan de orde met de bouwers en ontwikkelaars op projectniveau. Er moet goed bekeken worden hoe dit wordt gedaan. Het is belangrijk dat er binnen het programma Wonen een soort samenwerkingsverband is met 127 partijen in de provincie, corporaties, gemeenten, bouwers, ontwikkelaars, om ervoor te zorgen dat nieuwe ontwikkelingen goed geagendeerd worden. Dit onderwerp wordt daarbij meegenomen.

- **Programma Cultuur en erfgoed**

D66, ChristenUnie, FvD en PvdA hebben hierover vragen gesteld. Er is een noodfonds van €4 miljoen plus €2 miljoen voor 2021. Dit is in de Begroting opgenomen. GS hebben vier regelingen opgesteld en die hebben alle een bepaald bedrag meegekregen. Het bedrag van €4 miljoen zal dit jaar opgebruikt worden. De aanvragen voor de overbruggingsregeling moeten nog door de commissie behandeld worden. De schadeposten die de theaters indienen betreffen de schade tot half september. In de €2 miljoen voor 2021 zal een deel zitten voor de schade die men heeft geleden van half september 2020 tot eind 2020. De gedeputeerde verwacht dat €2 miljoen voor 2021 niet afdoende zal zijn, gezien de ontwikkelingen rond Covid-19 en de schade die dit meebrengt. Bij de evaluatie zet men alles goed op een rij en hopelijk is een ander eind 2020 goed in beeld. Zoals gedeputeerde Strijk al aangaf, moet gedeputeerde Van Muilekom als hij vanuit zijn portefeuille een groter beroep wil doen op extra middelen, met een plan naar de Staten komen voor de reserve COVID flankerend beleid.

De gedeputeerde beschikt niet over de informatie dat theaters al omvallen.

D66 vraagt GS het **begrip immaterieel erfgoed** concreter te maken voor 2021. De fractie heeft dit punt geagendeerd en er een motie over ingediend. De gedeputeerde deelt mee dat dit is opgenomen in het nieuwe cultuurprogramma Jong & Altijd. Daarin staat ook dat GS twee projecten willen entameren tot 2023. Dit wordt momenteel voorbereid. Er wordt informatie opgehaald, ook in het netwerk, en er wordt gekeken naar hoe initiatieven in de samenleving kunnen worden uitgelokt.

- **Programma Milieu en gezonde leefomgeving**

Er zijn vragen gesteld over het **vliegverkeer en de overlast** daarvan. Het is de ambitie van GS om dat te verminderen. Binnenkort liggen de volgende plannen voor: de Luchtvaartnota, de luchtruimherziening en een hinderreductieplan. GS zijn volop bezig met een goede invulling hiervan, dit gebeurt met een kerngroep met provincie, gemeenten, NMU en burgers. Zo wordt ervoor gezorgd dat de provincie duidelijk een geluid laat horen. Provincies en gemeenten maken deel uit van de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) en laten ook daar hun geluid horen. De provincie dient eigen zienswijzen in ten aanzien van de plannen en laat haar geluid bij de minister horen. In een overleg met de minister van twee weken geleden heeft de gedeputeerde haar laten weten dat de provincie zich zorgen maakt over de routes van dalen en landen en over het waterbedeffect bij het verleggen van routes. Er wordt rekening gehouden met zones van 48 dB terwijl de WHO-waarde 45dB is. GS constateren dat er veel klachten komen uit gebieden die een overlast hebben tussen de 45dB en 48 dB. Er is ook gesproken over de vlieghoogtes in de provincie. De minister liet weten dat het geluid uit Utrecht haar bekend was. Het is spannend wat zij en de Tweede Kamer hiermee gaan doen.

De SGP vroeg naar een eventuele **subsidïering van rookgasfilters**. De overlast van houtrook is een onderdeel van de uitvoeringsagenda Schone lucht. Hier zijn acties van bewustwording op gezet. Het Rijk geeft hier ook veel aandacht aan, met het stookalert worden gebruikers van houtkachels geadviseerd. De gedeputeerde heeft binnenkort een overleg over de voortgang hiervan. Hij zal nagaan of subsidiering van rookgasfilters passend is en of dit een rol van de provincie is. Hij zal hier later op terugkomen.

In de loop van 2021 wordt het nieuwe programma Gezonde en veilige leefomgeving vastgesteld. Dit is daar een onderdeel van. Wellicht is het goed om een informatiesessie te houden over het nieuwe programma, GS kunnen dan eventuele ideeën bij de fracties ophalen.

De heer Van den Dikkenberg wijst erop dat bij een bijeenkomst over biomassa werd gezegd dat daar ook uitstoot plaatsvindt, in bebouwde kernen ondervindt men hier overlast van. Als de uitstoot verminderd kan worden door een subsidieregeling voor bijvoorbeeld stikstofoxiden en ammoniak, dan kan het programma Schone lucht wat concreet gemaakt worden want dit blijft in de programma- en lobby sfeer hangen. Hier kunnen GS daadwerkelijk iets voor de burgers betekenen. Hij zal aan de Staten voorleggen dat hier een initiatief voor ondernomen moet worden zodat het in de kadernota geregeld kan worden.

Gedeputeerde Van Muilekom steunt het voorstel om hier iets aan te doen. Hij merkt dat het een weerbarstig onderwerp is voor Rijk, provincies en gemeenten en staat open voor goede suggesties.

Gedeputeerde Van Muilekom vervolgt zijn reactie op de eerste termijn.

- Sociale Agenda

Er zijn vragen over de **Sociale Agenda** gesteld. Het is van belang dat die gaat landen in alle portefeuilles, begin 2021 krijgen de Staten hiervoor een plan voorgelegd. In de Begroting is de komende jaren €300.000 opgenomen. Er moet een bewustwording komen dat invulling gegeven moet worden aan de Sociale Agenda, de middelen moeten komen uit de programma's zelf. GS zijn volop bezig om hier met de gemeenten en andere partners goed invulling aan te geven. Zo krijgt de motie over de Regenboogprovincie hier aandacht.

De heer De Droog herinnert aan de vraag van D66 over de indicator bij de woningen. Pas in 2023 of 2024 wordt het aantal van 10.000 woningen bereikt. De indicator is lager in 2021 en 2022.

Gedeputeerde Van Muilekom wil 10.000 woningen per jaar realiseren. Een realistische indicator voor het aantal in 2021 is ongeveer 8.000 woningen. Dit heeft ermee te maken dat de plannen al bekend zijn en duidelijk is waar men op uit gaat komen, het duurt immers vier tot vijf jaar voordat woningen gerealiseerd worden. Daarom is er voor een opbouw gekozen. Er komt overigens een versnelling aan.

De voorzitter rondt de bespreking van de eerste termijn af. Zij wijst erop dat op 11 november een Statenbehandeling van de Begroting geagendeerd staat. Dat zal een buitencategorie debat zijn, er zal volop ruimte zijn voor vragen. Met het oog op de duur van de vergadering vraagt zij de fracties om in de tweede termijn alleen dat naar voren te brengen wat zij nodig hebben voor de voorbereiding op het debat in de Staten. In deze vergadering zou dan niet meer in details getreden moeten worden.

Op verzoek schorst de voorzitter de vergadering.

De voorzitter heropent de vergadering.

De voorzitter geeft de fracties de gelegenheid voor een zo kort mogelijke tweede termijn.

De heer Janssen maakt enkele opmerkingen over het proces. Het model met het werken met een eerste schriftelijke termijn van de fracties en een uitgebreide mondelinge termijn van het college bevalt zijn fractie slecht. In een commissievergadering voeren Statenleden onderling debat over de politieke lijn. Maar de Statenleden hebben zojuist twee en een half uur geluisterd naar de reactie van GS op vragen en opmerkingen van de fracties. Dit is geen politiek debat, dit zijn een-tweetjes tussen

Statenfracties en GS. Volgens de VVD is dit niet een goede wijze van voorbereiden van de Begroting. De fractie wil heroverwegen of het werken met een eerste schriftelijke termijn de manier is waarop het debat gevoerd moet worden. Ook maakt spreker zich zorgen over de Statenvergadering op 11 november. Hij komt niet toe aan al zijn punten voor de tweede termijn. Dat betekent dat het op 11 november aan de orde komt, bijvoorbeeld in de vorm van moties en amendementen, wat betekent dat de vergadering van 11 november ook uit de tijd zal lopen. Op 18 november is de volgende Statenvergadering en dat is te laat voor het vaststellen van de Begroting.

De voorzitter zegt deze zorg te delen.

De heer Janssen benadrukt dat dit besluiten zijn van het presidium en het fractievoorzittersconvent. Dit zijn geen openbare vergaderingen. Spreker wil dit in het openbaar gezegd hebben. Er moet goed gekeken worden of dit de manier is waarop met elkaar vergaderd moet worden.

De VVD maakt zich grote zorgen over de **financiële situatie van de provincie over een paar jaar**. De gedeputeerde Financiën haalt de provincies Gelderland en Friesland naar voren. Spreker wijst op de provincie Zeeland, de armste provincie van het land waar elk dubbeltje letterlijk omgekeerd moet worden. De VVD wil voorkomen dat de provincie Utrecht in eenzelfde positie terechtkomt als de provincie later bijvoorbeeld moet meefinancieren aan het programma BO MIRT. Hij vraagt of daar dan de middelen voor zijn. De provincie staat diep in het rood, de investering voor het BO MIRT komt daar bovenop. Als men die cijfers optelt bij de balans, slaat de provincie met de meters in het rood. Een behoedzamere en voorzichtigere manier van omgaan met middelen is verstandiger.

De VVD is niet enthousiast over de **kaasschaafbezuiniging** die het college hanteert en heeft hierover een opmerking gemaakt in de eerste termijn. Het college heeft daar niet op gereageerd.

De fractie vraagt de gedeputeerde Financiën hoe moet worden omgegaan met de **indicatoren uit het Deloitte-onderzoek** over de wat langere termijn.

De indicatoren rond de energietransitie worden in de Programmabegroting vastgelegd en ergens anders, maar het is nog niet bekend waar. De VVD pleit ervoor om één set te hanteren en dat is de set in de Programmabegroting. Daarin moet een duidelijke indicator opgenomen worden voor **'haalbaarheid en betaalbaarheid'**. Er staan nu vage teksten in over inclusiviteit. De VVD heeft daar vragen over gesteld en wordt met het antwoord het bos ingestuurd. De fractie maakt zich zorgen over of dit één set indicatoren wordt of dat op verschillende plekken op verschillende zaken gestuurd wordt. Geldt de 'haalbaarheid en betaalbaarheid', zoals door de Staten in een motie is vastgelegd, voor alle inwoners of wordt dit op een kleine groep gericht? De VVD zal dit punt deze middag ook aan de orde brengen in de commissie M en M.

De VVD heeft vier pagina's vol opmerkingen over de verschillende begrotingsprogramma's. Hij voelt zich door de tijd klemgezet. Hij vraagt het presidium en de fractievoorzitters hoe hiermee wordt omgegaan. Dit voelt als een onaf proces.

De voorzitter erkent dat het qua tijd lastig is. Het digitaal vergaderen is lastig. Zij merkt dat men veel in details terechtkomt terwijl de Begroting geagendeerd staat. De Begroting gaat over alle provinciale onderwerpen en dan kan er veel aan bod komen. Zij is het ermee eens dat, omdat dit in één commissie gedaan wordt, het proces van meet af aan onder spanning staat.

Mevrouw Boelhouwer maakt een opmerking over het proces. Stel dat in een volgende periode zich opnieuw een dergelijke situatie voordoet, dan zou de Begroting ook in de andere commissie geagendeerd moeten worden, zoals men dit gewoon was. Zij deelt de mening van de heer Janssen. Overigens werden er voorheen in de commissies zelden veel opmerkingen gemaakt en zelden op een dergelijk detailniveau. Daarnaast is zij verbaasd over de vele detailinbreng en tekst van de VVD-fractie, wat zij overigens waardeert want zij is blij met de betrokkenheid. Zij heeft dat in de eerste acht jaar van haar Statenlidmaatschap niet meegemaakt.

Zij hoort alle gedeputeerden goede teksten zeggen over de **concernbrede thema's** die in de programma's moeten landen. Zij is het daarmee eens, maar maakt zich ook zorgen: wat van iedereen is, is van niemand. Het is zeker meer dan geld alleen, maar het is belangrijk dat men met elkaar iets

meer helder vaststelt wat dit betekent, hoe de uitgangspunten vertaald worden in de programma's en hoe die naar medewerkers en maatschappelijke partners gecommuniceerd worden. Zij zou geen extern bureau willen inhuren voor de reserve Corona flankerend beleid. Dit kan goed met elkaar geregeld worden. De hoeveelheid geld is beperkt en zij is verbaasd dat FvD dit voorstelt. De vele resterende opmerkingen van de fractie bewaart zij voor 11 november.

De heer Eggermont vraagt of GroenLinks het met de SP eens is dat het noodfonds te smal is ingericht, dat het ook opengesteld moet worden voor een essentiële sector als het OV. Men moet niet alleen uitgaan van minder reizigersaantallen als een risico, het doel van de provincie moet vooral zijn dat een sterk netwerk van OV overeind gehouden wordt.

Mevrouw Boelhouwer is het inhoudelijk met de SP eens dat het belangrijk is om het OV goed op peil te houden. Het reizigersaantal loopt terug. Besproken moet worden hoe dit voor het komende jaar goed op peil gehouden wordt. Zij is niet van mening dat het noodfonds daarvoor uitgebreid moet worden. Er zou veel meer geld voor uitgetrokken moeten worden op provinciaal niveau en het is verstandiger om dat met het Rijk en de vervoerders te regelen.

De heer Dinklo sluit zich voor een groot deel aan bij de woorden van de heer Janssen, al begrijpt hij de worsteling van het presidium en het fractievoorzittersconvent. Er is te weinig tijd om de Begroting goed te behandelen.

In reactie op de opmerking van mevrouw Boelhouwer licht spreker toe dat hij niet gevraagd heeft om een extern bureau, maar of de accountant wil kijken naar de verwerking van de reserve COVID flankerend beleid. Dat is de adviseur van de Staten. De concerncontroller is een medewerker van de provincie, het gaat dus geen extra geld kosten. Er wordt een groot bedrag uitgetrokken en dan moet helder zijn dat dit op de goede manier wordt verwerkt.

Ook FvD maakt zich ernstige zorgen over de **financiële situatie van de provincie op de lange termijn**. Het stoort de fractie dat gesteld wordt dat het moeilijk is om de Begroting sluitend te krijgen. Dat is niet moeilijk, de provincie kan ervoor kiezen om minder te doen. Hier is geen reactie op gekomen van GS. Ook FvD is van mening dat een overheid er niet is om reserves op te potten, maar er is ook de optie dat reserves verlaagd worden door het heffen van minder belasting. Als GS menen dat er voldoende reserves zijn, is het mogelijk om de opcenten niet te indexereren of te verlagen. Het geld gaat dan terug naar de mensen die het hebben opgebracht.

Met het oog op de lange termijn gaat spreker in op de **kapitaalslasten**. Hij reageerde niet op de eerste termijn van gedeputeerde Strijk omdat het hem wat onduidelijk werd. Op pagina 22 staat dat van de €210 miljoen 4/5 wordt geïnvesteerd in uitbreidingsinvesteringen. Gedeputeerde Strijk merkte op dat dit pas na de huidige periode betaald wordt. Maar als er momenteel geïnvesteerd wordt, dan moeten de kapitaalslasten oplopen. Dit is een aparte gang van zaken. De zorg van FvD is dat, als het college er niet meer is na de volgende verkiezingen, een volgend college moet bezuinigen omdat alles opgesoupeerd is.

De overige opmerkingen van FvD kunnen in de Statenvergadering naar voren gebracht worden.

De heer Boswijk deelt de opmerking van de VVD over het proces. Het is werken met twee handen op de rug als fracties de beantwoording op de eerste termijn nog niet hebben ontvangen. De fractie is tegelijkertijd blij met de beantwoording van zojuist.

Omwille van de tijd zal het CDA een aantal punten bewaren voor de uiteindelijke behandeling. De fractie zal de woordvoerders op een aantal onderwerpen gaan aanhaken, onder andere bij **woningbouw**. Er worden goede stappen gemaakt en men is bezig met de rode contour, iets waar het CDA blij mee is. Tegelijkertijd maakt de fractie zich zorgen over de aanpak van grootschalige woningbouw en vraagt hoe concreet dit wordt gedaan.

De fractie is blij met de toezegging van de gedeputeerde omtrent **familiebedrijven** en is benieuwd naar de uitkomst van de tweede pilot. De zorg is wel dat het na de tweede pilot een beetje stilvalt. In het voorjaar heeft het CDA gevraagd of bekeken kon worden of **investeringen op het gebied van mobiliteit** naar voren konden worden gehaald, zoals het Rijk doet. Daar werd afwijzend op

gereageerd. Inmiddels is te zien dat de crisis langer gaat duren en misschien dieper is. Hij vraagt of GS inmiddels een ander standpunt hebben.

Het CDA komt op het gebied van onderwijs met een voorstel. Spreker zal dit bespreken met de woordvoerders. Hij zal nagaan of er een **Associate degree** kan worden gelanceerd voor de maakindustrie in Utrecht West. Hier is behoefte aan omdat veel omscholers meer uitdaging willen en zoeken naar een iets hogere opleiding dan mbo-niveau 4. Werkgevers hebben hier veel behoefte aan maar weten niet waar zij moeten beginnen.

Het CDA is benieuwd naar de antwoorden op de vragen over **glasvezel**. Afhankelijk daarvan zal de fractie misschien met een voorstel komen bij de behandeling. Er wordt veel gesproken over voorbereiding op het digitale tijdperk, digitaliseren en inclusiviteit. Als echter de infrastructuur niet op orde is, kan een grote groep mensen in de provincie niet meekomen.

De heer Dercksen deelt mee dat de PVV de politieke inbreng naar voren zal brengen in de Statenvergadering. De discussie in de vergadering is erg beperkt. Het antwoord van de gedeputeerde op zijn vraag over **zonnepanelen op fietspaden** was onvoldoende, in een echt debat komt men daar niet mee weg.

Hij sluit zich aan bij de woorden van de heer Janssen over het proces.

De heer De Droog sluit zich aan bij de woorden van de heer Janssen. In het huidige proces is het lastig om tot een goed politiek debat te komen in de richting van de Begroting.

De fractie deelt de zorg ten aanzien van de toekomst. De Begroting sluit weliswaar structureel, maar D66 zou in 2021 goed willen kijken naar **hoe grote projecten in de toekomst gefinancierd** worden. In reactie op de beantwoording van GS op de vraag over de **concernbrede opgave** laat hij weten dat D66 nog steeds mogelijkheden ziet om daar veel meer mee te doen. Het is wat mager ingericht en de fractie zou graag met voorstellen naar de Staten komen om dit te gaan versterken. Gedeputeerde Van Essen gaf aan dat er vooral uitgevoerd moet worden. D66 deelt die mening, maar het is ook belangrijk om scherpte aan te brengen in een woud van activiteiten. Dit kan door middel van concernbrede activiteiten en het besteden van meer aandacht hieraan.

Hij doet de volgende suggestie richting de Begroting. D66 heeft er behoefte aan om met een vorm van **motiemarkt** met elkaar te werken. Dan kunnen fracties eerder onderling spreken over hun voorstellen, kunnen zij samenwerken en komen er niet op het allerlaatste moment allemaal moties. Dat zou geen recht doen aan de behandeling van de Begroting.

Mevrouw Jager deelt mee dat de PvdD geen behoefte heeft aan een tweede termijn.

Mevrouw Lejeune deelt mee dat haar fractie zich kan aansluiten bij de kritiek op het proces. De PvdA heeft zich hierop verkeken en heeft vooraf een beperkt aantal vragen ingestuurd, in de hoop dat de nadruk zou komen te liggen op de discussie na de beantwoording van de vragen door GS. Er is nauwelijks tijd voor aanvullende vragen, laat staan voor discussie. In de vergadering is wel veel gesproken over technische details en is veel tijd besteed aan de beantwoording van de vragen. De vragen zijn prima en duidelijk beantwoord. De Begroting gaat echter niet alleen over geld maar vooral over plannen.

Als men kijkt naar de verdeling van de middelen en de doelen die beschreven zijn voor 2021 en de daaropvolgende jaren, dan kan de PvdA daar heel tevreden mee zijn. De fractie voelt zich goed bij het uitgangspunt dat vastgehouden wordt aan de ambities uit het coalitieakkoord, ondanks alle tegenslagen en onzekerheden voor de komende jaren. Zij realiseert zich dat niet alle fracties die ambitie volledig onderschrijven. Het is dus begrijpelijk dat er kritiek zal zijn op de Begroting. Daarover moet in de Statenvergadering gesproken worden.

De besluiten uit de Kaderbrief zijn goed en volledig verwerkt in de Begroting.

Spreekster kiest één vraag uit de resterende vragen. In de aanbiedingsbrief van de stresstest wordt weer de opmerking gemaakt dat de **werkelijke uitgaven achterblijven bij de Begroting**. De fractie vindt dat een belangrijk aandachtspunt en komt hier regelmatig op terug. Blijkbaar is de provincie

ambitieuzer dan zij capaciteit heeft. Zij vraagt of dat wordt opgelost met uitbreiding van de capaciteit, met uitbreiding van personeel of dat de provincie wellicht te ambitieus is voor wat er in een jaar gedaan kan worden. Zij vraagt wat gedaan kan worden om dat probleem aan te pakken.

De heer Eggermont sluit zich aan bij de VVD-fractie ten aanzien van het proces bij de behandeling van de Begroting.

Hij gaat in op de wijze waarop het idee van **wendbaar begroten** wordt geïntroduceerd in de Begroting. Hiermee wordt een aanslag gedaan op de beslissing van PS ten aanzien van begrotingen. Het kan zijn dat verschillende onderdelen vertraging oplopen. Normaal gesproken ziet men dat eerder terug in de verantwoording van het jaar en kan op grond daarvan een integrale beslissing worden gemaakt ten aanzien van wat overblijft. Het was logischer geweest om, als er vertragingen verwacht werden, die te boeken op de betreffende onderdelen en op te nemen in de Begroting. De gedeputeerde en meerdere fracties kwamen met mooie woorden over het **OV**. Er is echter een grote sanering op komst ten aanzien van het OV. Daarmee kunnen alle mooie woorden en mooie plannen ten aanzien van de mobiliteitskering in de prullenbak gegooid worden. Het netwerk wordt kapot gemaakt. De SP doet de oproep aan de Staten om de reserve COVID flankerend beleid ook open te stellen voor het OV. GroenLinks geeft aan dat dit onvoldoende is en dat begrijpt hij. Maar het nu uitsluiten betekent dat de Staten de sanering die voorbereid wordt volledig omarmen en het OV alleen als een risico zien. Dat is voor de SP niet acceptabel.

Mevrouw Rikkoert deelt mee dat ook zij de zorgen van de VVD deelt over de wijze van bespreking. De Staten moeten de handschoen zelf oppakken, voortaan moet hier beter over nagedacht worden. Spreekster maakt een keuze uit de vragen die er nog liggen.

De fractie stemt van harte in met een begroting waarin adaptief gestuurd wordt. Tegelijkertijd blijft zij vragen houden over de **informatievoorziening aan PS**. Er komt een extra rapportage in juli 2021. Daarna zegt het college 'de mogelijkheid open te houden PS tussentijds te informeren en/of toestemming te vragen'. De ChristenUnie vindt deze informatievoorziening aan de magere kant en herhaalt de vraag waarom het niet mogelijk is om meer vaste tussenmomenten van rapporteren in te plannen, vooral met het oog op het feit dat de ambtelijke organisatie het komende jaar vaker tussentijds gaat rapporteren over de voortgang en de planning. Dan is er bij GS meer in beeld. Zij vraagt of GS de fractie hierin tegemoet kunnen komen.

De heer Janssen constateert dat de fractie om meer rapportages vraagt. Hij wijst erop dat juist is besloten om de Zomernota over de zomervakantie heen te tillen. Hij vraagt of de ChristenUnie de Zomernota of Zomernota 'light' nog voor de zomervakantie wil behandelen.

Mevrouw Rikkoert stelt dat 'adaptief' betekent dat er vaker een update komt, dus niet eenmalig in een Zomernota.

Tijdens de Statenvergadering zal de fractie terugkomen op de **prijscompensatiedeal voor partnerinstellingen**.

In de eerste termijn had de fractie gevraagd naar **waarden in het programma Economie**. In de aanhef staat 'sociaal en gezond' en dat is niet terug te zien in de uitwerking. Zij hoort graag wat het college gaat doen en hoe.

Ook door andere partijen zijn vragen gesteld over **agrarisch natuurbeheer en het plafond voor 2021**. Het agrarisch natuurbeheer draagt bij aan natuurinclusieve landbouw. Zij vraagt waarom het college hier geen extra middelen voor uittrekt.

Het college zet in op een versnelde realisatie van de **groene contour**. Het is positief dat het budget voor 2021 toereikend is. Het budget na 2021 is niet toereikend en zij vraagt of in de kadernota een voorstel voor extra middelen verwacht kan worden.

Er staat veel op stapel wat het **landelijk gebied** betreft. Op zich is dat positief. De vraag is of dit niet te veel is en of er voldoende focus is. Zij vraagt de gedeputeerde hierop te reageren, eventueel schriftelijk.

De gedeputeerde gaf een toelichting op de **regionale waterkeringen**: 100% is nooit haalbaar omdat er vanwege het continu cyclische karakter altijd gebreken zullen zijn die moeten worden verholpen.

Hieruit spreekt de verwachting dat elke controle gebreken zal opleveren die hersteld moeten worden. De fractie begrijpt de streefwaarde van 90%, maar zou toch de indicator en het beoogde resultaat anders geformuleerd willen zien en zal daarvoor een suggestie aandragen.

De heer Van den Dikkenberg sluit zich aan bij de VVD wat het proces betreft.

Hij sluit zich ook graag aan bij de VVD en FvD wat het **meerjarenbeeld van de financiën** betreft, dat baart zorgen. Gedeputeerde Strijk komt met een schriftelijke terugkoppeling over hoe de kapitaallasten en de voorzieningen geregeld gaan worden. De SGP ziet graag hoe de provincie voldoende middelen in huis heeft en houdt om de structurele kapitaallasten te kunnen dekken op termijn, onder andere voor de **240 kunstwerken** die de provincie beheert.

De SGP zou ervoor pleiten om de besteding in de **drie sporen van de reserve COVID flankerend beleid** minimaal gelijk op te laten lopen. GS moeten actief bij gemeenten informeren naar waar zij ondersteund kunnen worden door het fonds, omdat het anders in een kluisje verdwijnt en niet wordt gebruikt terwijl het voor de economie nodig is. Het moet niet worden gezien als een stop op investeren. Dat is de kritiek van de SGP op het meerjaren financiële beeld, juist nu moet er geïnvesteerd worden. Terecht vraagt het CDA of dingen naar voren gehaald kunnen worden. Spreker zou graag met andere fracties nadenken over hoe moet worden omgegaan met **informatievoorziening bij het adaptief begroten**. De ChristenUnie constateert terecht dat het de vraag is of de Staten dan nog in de pas lopen met het budgetrecht en dergelijke. Op de digitale motiemarkt zou nagedacht kunnen worden over hoe hierover afspraken gemaakt kunnen worden. Zo komt er een eenduidig geluid naar voren en lopen de fracties niet achter de feiten aan.

Mevrouw Hoek sluit zich aan bij de opmerkingen van de VVD over het proces. De Begroting gaat niet alleen over geld maar heeft verstrekende maatschappelijke gevolgen voor alle inwoners in alle bestuurslagen. De Staten maken daar deel van uit en dit moet dus met elkaar gedeeld worden. De uitleg van GS was uitgebreid, maar het was de informatie die de fractie nodig had. 50PLUS heeft nog enkele vervolgvragen.

Vraag 53 op pagina 80 betreft de beantwoording in relatie tot het ganzenbeleid. De vraag is hoe de provincie omgaat met het besluit van GS om **zwanen af te schieten nu vogelgriep** onder de zwanen is uitgebroken. Zij vraagt of het besluit is uitgesteld, of het minimaal zal zijn tot de vogelgriep voorbij is en of er dan een balans opgemaakt wordt over de rest van de wilde zwanen. Vogelgriep én afschieten is dubbelop.

Vraag 61 op pagina 89 betreft de **leefbaarheid in landelijk gebied**. In de beantwoording staat: 'het instandhouden van basisvoorzieningen, zoals o.a. dorpshuizen.' Zij vraagt wat zij zich hierbij moet voorstellen en wie dit kan aanvragen, vraagt het dorpshuis dit rechtstreeks aan de provincie of loopt het via de gemeente?

Zij vraagt of, aangaande de **veiligheid bij carpoolplaatsen**, er samengewerkt wordt met de ODRU en de RUD en of er overleg met de gemeente is.

Lokale buurtprojecten worden gestimuleerd, zij informeert of dit aangevraagd moet worden bij de gemeente of de provincie.

Spreekster gaat in op de reactie op haar eerste termijn.

De voorzitter vraagt wat voor 50PLUS essentieel is voor het debat in de Statenvergadering.

Mevrouw Hoek vat dit kort samen.

Ondanks het feit dat de provincie zogenaamd in 2024 €100 miljoen over heeft, is 50PLUS geen voorstander van het **uitgeven van extra geld**. De uitspraak van de Raad van State over stikstof et cetera moet nog meegenomen worden. Er is geld beschikbaar in de reserve COVID flankerend beleid, maar er is acuut geld nodig voor niet tevoren geplande bestemmingen. De provincie dient daar rekening mee te houden.

Bij **woningbouw** is het budget waarschijnlijk niet toereikend om 10.000 woningen per jaar te bouwen. Hiervoor zou een versnellingsbonus moeten komen. Daarmee wordt de lokale economie gestimuleerd, niet alleen door het bouwen maar ook door afwerking en inrichting et cetera. Het is van belang om dat mee te nemen in de Begroting.

Gemeenten worden geconfronteerd met bijna alles wat te maken heeft met Covid-19, bijvoorbeeld via het WMO-pakket. Daar komen de mensen voor WW, bijstand en ondersteuning. De provincie heeft daar niet direct mee te maken.

De voorzitter informeert of mevrouw Hoek nog een vraag heeft voor GS.

Mevrouw Hoek merkt op dat het gebruik van de **Regiotaxi** momenteel minimaal is, men mag een beperkt aantal personen tegelijk vervoeren. 50PLUS vraagt om de overdracht stil te leggen zodat het traject langer doorloopt. De financiën moeten momenteel niet bij de gemeenten worden neergelegd. Er moet een stop gerealiseerd worden zodat het over een paar jaar verder afgebouwd kan worden. De voorzitter geeft aan mevrouw het woord te willen ontnemen omdat zij enkel details aansnijdt. Mevrouw Hoek wil nog een aantal punten naar voren brengen.

De voorzitter stelt vast dat de internetverbinding met mevrouw Hoek is verbroken.

De voorzitter constateert dat er veel opmerkingen zijn gemaakt over het proces. Zij zegt toe de opmerkingen mee te nemen naar het presidium.

De voorzitter geeft het woord aan GS voor een reactie op de vragen in de tweede termijn.

Gedeputeerde Strijk komt terug op de zorgen die zijn uitgesproken over de **financiën op lange termijn**. Het is goed om daarover samen het politieke gesprek aan te gaan in de Staten. De fracties zullen daar wellicht een duiding aan willen geven.

Hij deelt mee dat GS in een normaal jaar alleen de Zomernota verstrekken. GS stellen echter voor om het komende jaar een voorjaarsrapportage te maken. Het zal een lichte rapportage zijn en daarmee verschilt hij van andere jaren. De Staten krijgen dus in april/mei en in juli een tussenstand. Dit zijn de vaste momenten, maar als de Staten om **meer momenten van rapportage** verzoeken, is dat altijd mogelijk. GS realiseren zich steeds dat het budgetrecht van PS vooropstaat. GS kunnen hooguit voorstellen om binnen programma's in geringe mate wijzigingsvoorstellen te doen. Zodra het over de grenzen van het programma heen gaat, komen GS bij de Staten terug.

Gedeputeerde Van Essen gaat in op de vragen van de VVD over de **indicatoren** met betrekking tot **energie** en in het bijzonder '**haalbaarheid en betaalbaarheid**'. Er komen inderdaad meerdere sets indicatoren. Hij is het eens met de VVD dat het complex is om tot goede indicatoren te komen. Aan de ene kant moeten de effecten goed in beeld gebracht worden en tegelijk moeten ze de bijdragen van de provincie daaraan goed weerspiegelen. Bij complexe onderwerpen als 'haalbaarheid en betaalbaarheid' is het een worsteling om tot goede indicatoren te komen. Daarom is ervoor gekozen om, naast de begrotingsindicatoren, een bredere monitoring bij te houden. De Staten zijn daar nadrukkelijk bij betrokken. Dit komt deze middag nog aan de orde en is deel van het onderzoek en de aanbevelingen van Ecorys/TNO. Een periodieke meting op 'haalbaarheid en betaalbaarheid' is een onderdeel daarvan.

De heer Janssen hoort graag een concreet antwoord op de vraag of er twee sets indicatoren gehanteerd gaan worden of dat ze in een set geïntegreerd worden in de Begroting.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat er **meerdere sets indicatoren** komen. Dat is niet vreemd, het gebeurt bij meer programma's. In het kader van regionaal programmeren zijn hierover gesprekken gevoerd met de Staten, toen kwam naar voren dat ervoor gezorgd moet worden dat men breed in beeld houdt wat de voortgang is in de woningbouwontwikkeling. Het zijn niet allemaal begrotingsindicatoren, hier wordt een veel rijkere monitoring opgetuigd. De Staat van Utrecht is het schoolvoorbeeld van een brede monitoring waaraan samen invulling wordt gegeven en die veel breder is dan de begrotingsindicatoren. Op die manier willen GS ook op het gebied van energie een bredere monitoring op projecten en effecten opzetten.

De Staten besluiten over de begrotingsindicatoren bij de Begroting. De Staten worden bij de andere sets betrokken als die uitgewerkt worden, maar die hebben een andere status en zijn meer informatief, ook naar de buitenwereld. Wat de begrotingsindicatoren betreft, hebben GS begroting breed een nieuw voorstel voor de Staten uitgewerkt. Gedeputeerde Strijk heeft toegezegd dat de Staten in het eerste kwartaal 2021 betrokken worden bij de verdere doorontwikkeling van de

indicatoren. Indicatoren kunnen ook in een volgende fase toegevoegd worden. De gedeputeerde pleit ervoor om elkaar de kans te geven om dit verder op te bouwen.

Het CDA vindt het belangrijk om **concreet** te worden bij **grootschalige woningbouw**. De gedeputeerde is het eens met de heer Boswijk dat concretisering hard nodig is. Dat is de inzet van GS in bijvoorbeeld het U Ned-programma en in de samenwerking met gemeenten, U16, Amersfoort en Foodvalley. De inzet is om zo concreet mogelijk tot het adaptieve ontwikkelpad te komen en te kijken hoe, ook voor de langere termijn, de grootschalige woningbouw op de locaties gestalte geven wordt. D66 refereerde aan de **concernbrede activiteiten**, met name in relatie tot de ambities en in relatie tot klimaat. GS zijn bezig met het uitvoeren van de motie Drawdown en komen hierop terug bij PS in het eerste kwartaal. GS moeten de gelegenheid en de tijd hebben om dit op een goede manier op te pakken. Het is een helder signaal en GS proberen dat invulling te geven met de concernbrede monitoring.

Gedeputeerde Bruins Slot komt terug op de vragen van de ChristenUnie over natuurinclusieve landbouw en agrarisch natuurbeheer. Voor de **natuurinclusieve landbouw** is er de Samenwerkingsagenda Landbouw. Er zijn middelen gereserveerd voor de uitvoering van het actieplan Duurzame landbouw met natuur. Er worden diverse pilots op het gebied van duurzame landbouw en natuurinclusieve landbouw uitgevoerd.

Als het gaat om **agrarisch natuurbeheer**, dan zit de provincie natuurlijk ook in een Europees regime waar cofinanciering plaatsvindt. Dat geld is de afgelopen jaren gereserveerd in de Begroting. Er is extra geld voor uitgegeven maar het maximum van het extra geld is bereikt. Voordat er een budgetinvestering zou plaatsvinden, is het noodzakelijk om te evalueren wat de omvang en de kwaliteit van het agrarisch natuurbeheer en de doelstelling voor biodiversiteit op dat moment is. Voor de **groene contour** is €12 miljoen beschikbaar. Het is de bedoeling dat dit de komende jaren snel wordt uitgegeven op basis van het plan van aanpak. Als bij de uitvoering blijkt dat in de loop der jaren het geld op is, dan ligt er op dat moment een vraag om budget aan de Staten voor. Zij zou dit niet bij de start willen doen, het geld dat er is moet eerst op een goede manier besteed worden.

Als het gaat om **de indicator voor de waterkering** en de formulering, ziet de gedeputeerde graag het voorstel van de ChristenUnie tegemoet. Zij hoort het graag als GS hierover kunnen meedenken.

In reactie op de vraag van mevrouw Hoek wijst de gedeputeerde erop dat het de minister was die het besluit heeft genomen dat **kleinvee niet moet worden opgehokt**.

50PLUS vroeg in verband met de **leefbaarheid van de kernen** naar het geld voor de buurthuizen. Op de provinciale website is meer informatie te vinden over de subsidieregeling onder de knop 'loket'. Daar kan via een digitaal formulier subsidie aangevraagd worden. Het is wel van belang dat er cofinanciering voor de subsidie is.

Met het oog op haar vraag over de **Regiotaxi** verwijst gedeputeerde Schaddelee mevrouw Hoek naar de memo die deze middag in de commissie M en M staat geagendeerd.

In reactie op de opmerking van de heer Boswijk stelt de gedeputeerde dat het antwoord niet anders wordt. GS proberen zoveel mogelijk te **versnellen** en niet stil te vallen en dat is onder de huidige omstandigheden al heel wat. GS hebben verschillende projecten in stukken geknipt zodat aanbestedingen eerder uitgezet worden. GS blijven de markt opgaan met infraprojecten.

De gedeputeerde bestrijdt dat GS bezig zijn met het kapotmaken van het **OV-netwerk**, zoals de SP aangaf. Ondanks dat het aanbod enorm is ingestort, zetten Rijk en provincie enorme bedragen in om het netwerk op peil te houden. Als men met 100% lege bussen wil blijven rijden in de provincie, dan zal daarvoor een extra bedrag van €15 miljoen nodig zijn. Dit lijkt hem onzin. In coronatijd zit men niet alleen met mondkapjes op, zijn er niet alleen veel minder reizigers maar is er ook een grote uitval onder chauffeurs. De provincie krijgt van vervoersbedrijven al waarschuwingen dat er zoveel gevallen van ziekte en quarantaine onder chauffeurs zijn, dat er bijna niet voldoende personeel is. GS doen er alles aan om het OV te versterken en sterker door de crisis heen te loodsen.

Gedeputeerde Van Muilekom komt terug op de vraag of er niet **meer geld naar woningbouw** zou moeten. Hij adviseert de Staten om dat niet te doen. Binnenkort komt er een programma in de Staten waarin GS intensiveren met middelen. Die moeten goed besteed worden. Het gaat niet alleen om geld van de provincie, maar ook om geld van het ministerie van BZK: de woningbouw impuls gelden die de provincie van het Rijk wil ontvangen. GS moeten eerst bewijzen dat de voorstellen die er liggen, met vier keer €5 miljoen voor de komende vier jaar, afdoende zijn. Mocht dit niet lukken, dan meldt de gedeputeerde zich bij PS.

De voorzitter rondt de bespreking van het agendapunt af.

De voorzitter geeft aan zich te realiseren dat de bespreking niet verliep zoals men zou willen. De omstandigheden zijn nu eenmaal ingewikkeld. Zij wenst de fracties succes met de voorbereiding voor de Statenvergadering.

5. SLUITING

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering.